

ธรรมะ
เป็นหัวใจ.

จิตตภาวนา
ในแบบฉบับวิถีชาวสวน.

พุทธ
ทาส
ภิกขุ

ธรรมะเล่มน้อย
๕/๑๒

จิตตภาวนาในแง่ของไสยศาสตร์
พุทธทาสภิกขุ

ISBN 978-616-94009-7-4

พิมพ์ครั้งแรก พฤศจิกายน ๒๕๖๕

จำนวน ๒,๐๐๐ เล่ม

การบรรยาย คำบรรยายวันเสาร์ ภาคมาฆบูชา ๒๕๒๖

วันที่แสดง ๒๙ มกราคม ๒๕๒๖

ภาพปกกันเดียวโดย กะว่าก้า

ที่ปรึกษา พระครูธรรมรัต (ธัญชัย เตชปญฺโญ) และกลุ่มงานสื่อสารงานธรรม

ผู้ถอดเสียง กลุ่มงานสโมสรธรรมทาน

ปก/รูปเล่ม Art and Soul

พิสูจน์อักษร กลุ่มงานจดหมายเหตุ

บรรณาธิการเล่ม นันทรัตน์ ศุภวราพงษ์

พิมพ์ที่ บริษัท พิมพ์ดี จำกัด โทร. ๐ ๒๕๐๑ ๙๕๐๑

จัดพิมพ์และจัดจำหน่ายโดย

มูลนิธิหอจดหมายเหตุพุทธทาส อินทปัญโญ

สวนวชิรเบญจทัศ (สวนรถไฟ) ถนนนิตยมรดิฟไสย ๒

แขวงจตุจักร เขตจตุจักร กรุงเทพฯ ๑๐๙๐๐

สมทบหนังสือ

ไลน์ @codhammaspace

โทร. ๐ ๒๙๓๖ ๒๘๐๐ ต่อ ๕๑๐๑

อีเมล cds@bia.or.th

ธรรมทาน กับ การทำหนังสือ

ที่ใครจะรู้ว่า ต่างกันอย่างไร ลองแยกเล่มหนังสือ ออกดู จะเห็นว่า มีอยู่สองอย่าง คือ กระดาษที่ใส่พิมพ์ กับกระดาษ หรือกระดาษสี ที่ร้อยในหนังสือเล่มนั้น. การทำหนังสือ ย่อมหมายถึง การทำกระดาษ ด้วยขาดตามตัวอย่าง การ พร้อมทั้งกระดาษ กระดาษ และ ~~กระดาษ~~ ^{งาน} ในกรณี หนังสือหนึ่ง อย่างก็พอ ทั่วไป.

ส่วนการ ธรรมทาน ย่อมไม่เป็นเช่นนั้น ความรู้ นั้นให้เปล่า ก็แล้ว, ส่วนกระดาษ หรือ ^{กระดาษสี} วัสดุ ที่ใส่ ตตามรู้ นั้น มัก ต้อง ขอคืน เช่นเดียวกับกระดาษ ที่ ใส่ ให้แก่ไปถวายพระที่วัด. ขอคืน เพราะคน ต้อง ใส่วางถวาย อีกหลายครั้ง! จนกระทั่งถึงครั้งที่สุด.

งานธรรมทาน มักถูกมองว่าเป็นการทำหนังสือไป ขอ ขอบพิจารณาแล้ว ด้วยดี ทั้งสองอย่าง, จะได้เห็นใจ กันดี, และร่วมมือกันดี.

ธรรมะ เล่มเดียวจบ.

เล่มเดียวจบ¹.

๑.ภาวะธรรมตาแห่งชีวิตมนุษย์ ๒.จิตตภาวนา คือชีวิตพัฒนา ๓.ผลของจิตตภาวนาคือ มรรค ผล นิพพาน ๔.ผลของจิตตภาวนาคือ มรรค ผล นิพพาน (ต่อ) ๕.จิตตภาวนาในแง่ของไสยศาสตร์ ๖.แนวสังเขปต่างๆ ไปของการพัฒนา ๗.มอง คูปริทัศน์แห่งชีวิตในทุกแง่ทุกมุม ๘.พฤษชา แห่งชีวิตชนิดสมบูรณ์แบบ ๙.อะไรๆ ในชีวิต สักแต่ว่าเป็นเรื่องของจิตสิ่งเดียว ๑๐.อะไรๆ ก็เป็นสักแต่ว่าธาตุ ๑๑.สังขารและวิสังขาร ๑๒.สรุปความธรรมะเล่มน้อย

---

¹ เล่มเดียว บรรยายหลายครั้ง รวมเข้าเป็นหนังสือเล่มเดียว, จบ คือครบทุกเรื่องที่ควรจะมี

สารบัญ

เหตุแห่งการถือไสยศาสตร์.	๘
ความกลัวอย่างงมงายทำให้คนเชื่อไสยศาสตร์.	๑๑
พุทธบริษัทยังถือไสยศาสตร์อยู่ ต้องรู้จักละเสีย.	๑๗
ศึกษาให้รู้จักไสยศาสตร์ตั้งแต่สมัยคนป่าจนปัจจุบัน.	๑๙
เปรียบเทียบความต่างของพุทธกับไสย.	๒๐
เหตุผลที่มนุษย์ถือไสยศาสตร์ได้โดยง่าย.	๒๔
ควรรู้จักแยกพุทธกับไสยออกจากกัน.	๓๒
มีวิธีแยกตัวออกจากไสยศาสตร์.	๓๗
เข้าใจพุทธศาสตร์ให้ถูกต้องจะกำจัดไสยศาสตร์ได้.	๓๘
รู้หลักอิทัปปัจจยตาแล้วไสยศาสตร์จะหมดไป.	๔๑
ต้องมีการศึกษาถูกต้อง มีปัญญา กล่าวหาญ	
จึงจะเปลี่ยนไสยเป็นพุทธได้.	๔๓
เจริญจิตตภาวนาให้ถูกจะละไสยศาสตร์ได้.	๔๖

ท่านสาธุชน ผู้มีความสนใจในธรรม ทั้งหลาย,

(ทบทวน.)

การบรรยายประจำวันเสาร์ แห่งภาคมาฆบูชาเป็นครั้งที่ ๕ ในวันนี้ อาตมาก็ยังคงบรรยายชุดธรรมะเล่มน้อยไปตามเดิม แต่มีหัวข้อย่อยเฉพาะวันนี้ว่า จิตตภาวนาในแง่ของไสยศาสตร์.

ขอทบทวนเพื่อทำความเข้าใจในเรื่องนี้กันบ้าง เพื่อรับประกันความเข้าใจอันไขว้เขว. เรื่องของธรรมะหรือศาสนาโดยเฉพาะนี้ เป็นเรื่องของจิตโดยเฉพาะมากกว่าที่จะเป็นเรื่องของวัตถุหรือร่างกาย; แต่เป็นเรื่องแห่งความถูกต้อง คือเป็นเรื่องของความจริง. เรื่องจิตตภาวนาคือการฝึกฝนอบรมจิตใจให้เจริญถึงที่สุดของเรื่องของจิตนั้น เป็นสิ่งที่ต้องกระทำอย่างถูกต้อง ตามหลักเกณฑ์ของพุทธศาสนาหรือพุทธศาสตร์; แต่ถึงอย่างนั้น ก็ยังมีทางที่จะแตกแยกออกไปเป็น

ไสยศาสตร์, มีความคิดนึกที่ไขว้เขว เพราะว่าเข้าใจในเรื่องจิตไม่ถูกต้อง ไม่สมบูรณ์, เข้าใจคำว่ามรรค ผล นิพพาน ไม่ถูกต้องสำหรับจะเป็นเรื่องของพุทธศาสตร์ มันก็กลายเป็นไสยศาสตร์ แยกแขนงออกไป โดยรอบ, เป็นเรื่องความเห็นผิด ความเข้าใจผิดเลยไปก็ได้ จนไม่อยู่ในแนวของสัจจะหรือความจริง ไม่อยู่ในแนวของเหตุผล.

มีจิตวิญญูมากมายหลายสิบอย่าง ออกมาจากการที่เข้าใจผิดในเรื่องอันเกี่ยวกับจิต เพราะว่าจิตตภาวนาของคนเหล่านั้นไม่ถูกต้อง, ไม่เป็นไปอย่างถูกต้องตรงตามธรรมชาติ, มันจึงแยกตัวออกไป เป็นเรื่องของความมกมายอยู่ส่วนหนึ่ง ซึ่งเรียกกันว่าไสยศาสตร์. ดังนั้นจึงเอามาพูดในความหมายเดียวกันกับเรื่องจิตตภาวนาที่ถูกต้อง คือเป็นพุทธศาสตร์, และเรื่องของจิตตภาวนาที่เผลอออกไกลไปเป็นเรื่องของไสยศาสตร์ทำให้มนุษย์มีปัญหา. มนุษย์เรากำลังมีปัญหา; แม้เป็นปัญหาทางจิตใจล้วนๆ ก็มีอยู่ คือความไม่แน่ใจว่ามันเป็นอย่างไรกันแน่.

(เริ่มการบรรยายครั้งนี้.)

เหตุแห่งการถือไสยศาสตร์.

การรับถือกันมาผิดๆ เป็นเหตุให้ถือไสยศาสตร์ ยิ่งกว่าพุทธศาสตร์เสียอีก. ท่านทั้งหลายลองเปรียบเทียบดู ความกลัวที่

เกิดขึ้นในทางไสยศาสตร์, กลัวสิ่งที่ไม่เห็นตัว สิ่งลึกลับมหัศจรรย์
นั้น กลัวมากเท่าไร; ส่วนที่มากกลัวบาป กลัวความชั่วนี้มันกลัวกัน
ก็มากน้อย. คนโง่มันต้องเป็นอย่างนั้น, คนโง่จะกลัวสิ่งลึกลับของ
ไสยศาสตร์หมดเนื้อหมดตัว. กลัวเรื่องบาปเรื่องกรรมนี้คิดเดียว แล้ว
ยังเล่นตลกหรือทำหลอกกับเรื่องธรรมะนี้เสียอีก. นี่คือปัญหาที่ทำให้
เราไม่เจริญงอกงามไปตามทางของพระศาสนา; เพราะว่าเรื่องของ
ไสยศาสตร์แทรกแซงเข้ามา รุกเอาเนื้อที่ในจิตใจไปเสียหมด, เนื้อที่
ในจิตใจสำหรับจะเชื่อก็ดี สำหรับจะเห็นก็ดี สำหรับจะใคร่ครวญ
พิจารณาอย่างไรก็ดี มันไม่ค่อยมีเหลือ เพราะมันเอาไปให้ฝ่าย
ไสยศาสตร์เสียหมด. นี่เป็นปัญหาของพุทธบริษัท.

ผู้ที่เรียกตัวเองว่าเป็นพุทธบริษัทแต่ละคน ขอให้สนใจให้ดี
ว่ามีปัญหาอย่างนี้หรือเปล่า? ถ้าปัญหาโดยทำนองนี้ยังมีอยู่ ก็แปลว่า
ความเป็นพุทธบริษัทของบุคคลนั้นมันยังขรุขระเต็มที, มันไม่หมดจด
สะอาดหรือเกลี้ยงเกลาได้, เป็นพุทธบริษัทชนิดที่ปากว่า, หรือว่า
จดบัญชีว่าเป็นพุทธบริษัท.

ตัวอย่าง เช่นว่า *จิ้งจก* ทักนี้ *พุทธบริษัท*บางคนยัง *สะดุ้ง* *ถือ*
เป็นลางร้าย, ทำอะไรไม่ได้ วันนี้จะต้องมีเรื่องร้าย, หรือว่าถ้าลงบันได
จิ้งจกทัก ชีนไปจะตายแน่, หรือว่าชีนไปจะไม่รับประโยชน์ที่ควรจะ
ได้รับ; นี่ *พุทธบริษัท*ที่ยังเป็นอย่างนี้ จะเป็น *พุทธบริษัท*ไปไม่ได้, แต่
มันก็มีอยู่มาก. ขอให้คิดดูเถอะ มันยังมีอยู่มาก. ของตกลงมาอย่าง

ไม่น่าจะตก ก็ถือเป็นลางร้ายแล้ว วันนี้มีลางร้ายแล้ว. และขออภัยที่จะต้องเอาเรื่องทีอ่านพบในหนังสือพิมพ์ เมื่อคราวที่เป็นความกับฝรั่งเศรเรื่องเขาพระวิหาร. พวกนายของรัฐบาลไทยนี้ วันที่จะไปฟังคำพิพากษาวันนั้นนะ เณิณพจะลงจากสำนักงานไปฟังคำพิพากษาระจกรูปภาพทั้งระจกมันหล่นลงมาแตกเปรียงลงไปกลางพื้น. ทนายความเหล่านั้นของรัฐบาลก็ใจหายหมดว่าแพ้นะ-แพ้นะ, แพ้เขมรนะ, แล้วไปมันก็แพ้จริง ๆ, คดีเขาพระวิหารก็แพ้ แล้วก็เสียเขาพระวิหารไป. นั้นนะเขาก็จะคิดว่ามันจริงแล้ว, เรื่องไสยศาสตร์นี้มันก็จริงแล้ว ไม่คิดว่าบังเณิณมาฟ้องกันพอดี. นี่พุทธบริษัทเรายังมีไสยศาสตร์กันมากถึงขนาดนี้.

ทดสอบดูเถิดว่าพุทธบริษัทยังเชื่อทำนองนี้อยู่ไม่น้อย; ฉะนั้นจึงเห็นว่าเป็นปัญหาที่ควรจัดการ, เป็นปัญหาที่ควรชำระสะสางให้มันหมดไป ให้มันเหลือแต่ความเป็นพุทธบริษัทจริงๆ มันมีอยู่ในเหตุผล. แต่มันก็น่าเห็นใจที่ว่า เรื่องไสยศาสตร์นี้มันมีกำลังมาก; เพราะมันมาจากกำลังของความงมงายทั้งหมดที่ได้รับสืบทอดกันมาในสายเลือด มันทั้งมากและทั้งลึก. เรื่องของสติปัญญาไม่ได้รับการสะสมหรือสืบทอดกันมาในทำนองนั้น; แต่มันก็จำเป็น, มันก็จำเป็นที่ต้องมีไสยศาสตร์มาเป็นเครื่องมือให้บุคคลปฏิบัติสิ่งที่ควรปฏิบัติ. ถ้าไม่พูดไว้ในรูปไสยศาสตร์ เขาไม่เชื่อ เพราะเขาไม่มีทุน

สำหรับโง่, ต้องพูดไว้ในรูปไสยศาสตร์ที่น่ากลัว, มันไปเข้ากันพอดีกับความมงงายที่เขาสะสมมาไว้นาน สืบต่อกันมานาน.

ยกตัวอย่าง เช่นว่า ถ้าบอกเด็ก ๆ ว่า อย่าเอาขันไปรองน้ำที่น้ำลงมาตามรางนั้นฟ้ามันจะผ่า อย่างนี้เด็กเชื่อแล้วก็ไม่ทำ. ถ้าเพียงแต่บอกว่า อย่าเอาขันไปรองน้ำที่น้ำลงมาตามรางนั้น ขันมันจะหลุดมือแล้วตกแตก; ถ้าพูดอย่างนี้เด็ก ๆ มันไม่สนใจ, เด็ก ๆ ไม่เห็นเป็นสิ่งที่สำคัญหรือว่าน่าหวาดเสียวอะไร. นี่ประโยชน์บางอย่างของความมงงายมันกลับมีเป็นอย่างนี้; ดังนั้นไสยศาสตร์มันก็ยังคงมีที่อาศัยอยู่ในโลก อยู่ในจิตใจของมนุษย์ปุถุชนซึ่งมีความมงงาย. ไปคิดดูเอาเองเถอะ ยังมีอะไรอีกหลายเรื่องหลายราว ที่ต้องพูดไว้ในลักษณะที่เป็นไสยศาสตร์น่ากลัว เพราะพิสูจน์ไม่ได้แล้วมันก็ยังน่ากลัว, คนจึงประพฤติดิปฏิบัติบางสิ่งบางอย่างมา เป็นประโยชน์จนถึงขั้นหลังนี้ก็มี. เรื่องต้นไม้ศักดิ์สิทธิ์, เรื่องอะไรศักดิ์สิทธิ์, เรื่องจะรักษาอะไรไว้โดยความเป็นของศักดิ์สิทธิ์นี้ มันดีกว่าที่จะพูดตรง ๆ ว่ามันมีประโยชน์.

ความกลัวอย่างมงงาย ทำให้คนเชื่อไสยศาสตร์.

ไสยศาสตร์จึงคู่กันมากับมนุษย์ปุถุชน ผู้ยังมีความมงงายและ

ความกลัวเป็นเจ้าเรือน สองอย่างบวกกันอยู่ คือ ต้องมีความกลัวอย่าง
มงาย ไสยศาสตร์จึงจะเป็นผลขึ้นมาได้. ส่วนนั้นมันก็ดีอยู่, ถ้ามองเห็น
ในส่วนนี้ก็ดีอยู่. ยกตัวอย่างเช่นว่าไม้เนื้อดีเช่นไม้ตะเคียนเป็นต้น
ต้องหลอกว่ามีผี, ต้องบอกโดยหลักไสยศาสตร์ว่ามีผี มีเทวดา อะไร
ก็ตาม ไปตัดเข้าแล้วจะตาย, แล้วไม้ตะเคียนก็เหลืออยู่มาก. พอมาถึง
สมัยที่คนไม่เชื่อเรื่องไสยศาสตร์, ไม้ตะเคียนมันก็หมดไปก่อน เพราะ
ว่ามันเป็นไม้ที่ดี. อย่างนี้เป็นต้น. มันเลยเข้าใจยาก ว่าไสยศาสตร์
นี้มันดีหรือไม่ดี จะต้องเป็นไปในหลักว่า ถ้ารู้จักใช้เป็นประโยชน์มัน
ก็ดีเหมือนกัน; เพราะฉะนั้นมันยังเลิกไม่ได้, มันจะต้องปรับปรุงให้ดี
ขึ้นเท่านั้นเอง.

คนเรายังมีความกลัว โดยเฉพาะกลัวตาย ถ้าใครมาบอกว่า
มันป้องกันได้ ช่วยไม่ให้ตายได้ แล้วก็ยินดีรับถือทันที, ไม่ต้อง
พิจารณาอะไรกันมากมาย เพราะความกลัวตายมันมีมาก. ฉะนั้นจึง
รับเอาไสยศาสตร์ได้โดยง่าย. ที่นี้เรื่องทางจิตนี้ มันก็มีความเกี่ยวข้อง
กัน; เพราะว่าเราอาจจะสร้างหลักของไสยศาสตร์ ด้วยการอบรมจิต
ให้เดินไปทางนั้น ให้มีความคิดนึกเชื่อถือกันมากขึ้น ๆ ในทางนั้น,
มันก็เกิดอำนาจจิตพอที่จะทำให้คนใจอ่อนรู้สึก ว่าจริงไปตามนั้น
มากมาย. แม้ที่สุดแต่การเสกเป่าทั้งหลาย มันก็ทำให้เด็กหยุดร้องให้
ได้ ด้วยอำนาจของจิต, เพราะว่ามันระงับความเจ็บปวดไปได้ อย่างน้อย
ก็ชั่วคราวชั่วคราวจริงเหมือนกัน. ฉะนั้นไสยศาสตร์จึงต้องมีไว้ สำหรับ

คนที่ยังมีพุทธศาสตร์ไม่ได้. พุทธอย่างนี้มันรุนแรงมาก ขอให้ฟังดู
ไสยศาสตร์ต้องเก็บไว้ให้บุคคลที่ยังมีพุทธศาสตร์ไม่ได้; แต่ว่าใคร
สามารถจะมีพุทธศาสตร์ได้ ก็ไม่จำเป็นที่จะต้องมิไสยศาสตร์ เพราะ
มันเลื่อนขั้นขึ้นไปเสียแล้ว.

แต่ถ้ามาดูในขั้นเด็ก ๆ หรือว่าคนที่ยังไม่มีความรู้ธรรมะ
มากพอ มันก็ยังจำเป็นอยู่ ที่จะดึงเขาไปในทางที่ถูกที่ดี โดยเอาหลัก
เรื่องมกายนี่เป็นเครื่องมือ; แต่จะเป็นตลอดไปไม่ได้, เป็นเครื่องมือใน
ขั้นต้น แล้วก็แก้ไขเปลี่ยนแปลงให้มันถูกทางถูกเรื่อง แล้วก็ดีต่อไปได้
เปรียบเหมือนกับว่ายาแก้ปวด ปวดหัวปวดฟันอะไรก็ตามเถอะ มัน
เป็นเพียงแก้ปวด, เมื่อเหลือทนเข้า มันก็จำเป็นที่จะต้องใช้. แต่มัน
จะหายโรคเพราะกินยาแก้ปวดไม่ได้, มันต้องไปกินยาหรือรักษาที่
ตัวโรคโดยตรง. จะปวดท้องหรือปวดศีรษะหรือปวดอะไรก็ตามเถอะ
ที่มันมีอาการปวด เราก็กินยาแก้ปวด, แก้ปวดกันไปทีก่อน เพราะมัน
เหลือทน; ครั้นหายปวดแล้ว ก็ต้องจัดการแก้ไขตัวการของโรคนั้น ให้
โรคนั้นหายไป, แล้วมันก็ไม่ปวดอีก ถ้าไม่จัดการกับตัวโรคโดยตรงให้
หายไปมันก็ปวดอีก. มันก็กินยาแก้ปวดกันไม่รู้จักจบจักสิ้น, บางคน
ก็เสพติด กลายเป็นเสพติดยาแก้ปวด กินทุกวัน ๆ อย่างนี้ก็มี.

นี่มันเปรียบได้กันกับว่า เรื่องไสยศาสตร์มันก็มีประโยชน์
ในทำนองยาแก้ปวด, คนก็เลยติด ๆ, ติดยาแก้ปวดไสยศาสตร์กัน
ตลอดชีวิต. นี่ก็เรียกว่าไม่อาจจะเข้าถึงความจริงของธรรมะ คือไม่

เป็นพุทธบริษัท. แต่เนื่องจากมันแฝงกันอยู่อย่างนี้ ดังนั้นเราก็ต้องพยายามศึกษาพร้อมๆ กันไป ให้มีความเข้าใจถูกต้องว่า เป็นพุทธอย่างไร, เป็นไสยอย่างไร. ถ้ายังจำเป็นที่บางคนจะต้องอาศัยไสยศาสตร์ก็ทำไปก็ได้ มันจึงดีกว่าไม่ทำกรรมง, มันจะดีกว่าไม่ทำกรรมง เพราะคำว่าไสยะ—ไสยะ มันก็แปลว่าดี, ไปถามนักบาลีดูเถอะคำว่าไสยะ, ไสยะมันแปล ได้สองอย่าง คือแปลว่าดีกว่าอย่างหนึ่ง และแปลว่าลับอยู่อย่างหนึ่ง.

ถ้าไสยศาสตร์หมายถึงศาสตร์ที่ดีกว่า มันก็ดีกว่าไม่มีอะไรเสียเลย, มันดีกว่าไม่มีอะไรเสียเลย, ดีกว่าไม่รู้เรื่องอะไรเสียเลย; มันตั้งต้นมาตั้งแต่สมัยคนป่า แรกมีมนุษย์ขึ้นมาในโลกมีคนป่าคนแรกที่จะรู้อะไรบ้าง, รู้เรื่องที่คนธรรมดาไม่รู้ คนนั้นก็กลายเป็นคนเก่งขึ้นมา แนะนำผู้อื่นให้รู้อย่างที่เขารู้ แล้วก็เป็นที่พอใจด้วยกัน; เพราะฉะนั้นมันจึงมีความหมายว่าดีกว่าไม่รู้. ไสยศาสตร์นี้มีความหมายว่าดีกว่าไม่รู้อะไรเสียเลย; แต่มันไม่ใช่เป็นความรู้ที่ถูกต้องถึงที่สุด เพราะว่ามันยังมีความหมายอีกคำหนึ่งว่า ยังลับอยู่. ไสยะแปลว่าลับอยู่ พุทธะแปลว่าดี. ไสยะแปลว่าลับอยู่มันรู้พอแก้ปัญหาเล็กๆ น้อยๆ เหล่านั้นได้; แต่แล้วมันก็ยังอยู่ในลักษณะที่ลับอยู่ ยังไม่ได้ดี ยังไม่ได้ลืมตา. เช่นเดียวกับเรื่องกินยาแก้ปวด มันรู้แต่เพียงกินยาแก้ปวด ก็ดีกว่าที่ไม่กินยาอะไรเสียเลย; แต่มันยังไม่รู้ถึงขนาดที่จะตัดต้นเหตุของโรคโดยตรงที่ทำให้ปวดนั้น ยังไม่รู้เลย, มันจึงเป็น

ศาสตร์ที่ยังหลับอยู่.

ทีนี้ต่อมาความรู้นั้นเจริญขึ้นๆ จนรู้อะไรเป็นอะไร, อะไรเป็นอะไร มันจึงเป็นเหมือนกับว่าตื่น—ตื่นจากหลับ คือพุทธศาสตร์ มีเหตุผลไปตามกฎแห่งอิทัปปัจจยตา, มีเหตุผลชัดเจน แก่ปัญหานั้นๆ ได้ ก็เลยกลายเป็นพุทธศาสตร์ขึ้นมาอีกระบบหนึ่งต่างหาก. ศาสตร์หนึ่งยังหลับอยู่, ศาสตร์หนึ่งตื่นแล้ว ลืมตาแล้ว ตื่นจากหลับแล้ว มันก็เป็นคู่กันมาอย่างนี้.

ทีนี้คนที่ จะเข้าถึงพุทธศาสตร์นั้น มันต้องมีอะไรที่ได้ฝึกฝนอบรมมาพอ; เดียวนี้มันไม่มีอย่างนั้น เพราะว่าพอเด็กๆ เกิดขึ้นมา ก็สอนไปในทางให้ยึดถือไสยศาสตร์, เด็กๆ คลอดออกมาจากท้องแม่ มันได้รับคำสั่งสอนเป็นไปในทางไสยศาสตร์ ให้กลัวสิ่งที่ไม่ต้องอธิบาย. อย่างบอกเด็กว่าอย่าร้องตุ๊กแกจะกินตับ นั่นแหละคือ ก ข ก กา ของไสยศาสตร์, เด็กได้รับคำสั่งสอนไสยศาสตร์มาอย่างนี้มากขึ้นๆ มากขึ้น จนไม่รู้ก็เรื่องก็สืบเรื่องก็ร้อยเรื่อง. ความคิดของเด็กๆ กระทั่งเป็นวัยรุ่น กระทั่งเป็นหนุ่มสาว มันก็ยังเหลืออยู่ สำหรับที่จะไม่มีเหตุผลในสิ่งที่มีเหตุผล, เอาแต่เชื่อตามที่บอกกันมา นั่นก็ลูกกลมออกไปเป็นความมงมงายที่กว้างขวางออกไป. เมื่อมันไปตรงกันกับสิ่งที่ตนต้องการอย่างยิ่งอยู่ด้วย มันก็ตะครุบเอาเลย. เช่นว่าเสกน้ำล้างหน้าอย่างนี้ๆ เสกคาถาอย่างนี้ แล้วมันจะสวยแล้วคนมันจะรัก, หรือว่าทำอย่างนี้จะชนะน้ำใจคนนั้น, เรื่องเสน่ห์เรื่องยาแฝดเรื่องอะไรต่างๆ

มันก็เกิดขึ้น แล้วก็มากมาย ในหมู่คนที่ไม่ได้รับการศึกษาธรรมดาอย่างถูกต้อง; แม้ในหมู่คนที่เรียกว่าอยู่ในบ้านเมืองที่เจริญแล้ว แต่ไม่มีโอกาสจะศึกษาธรรมดา, แม้ในบ้านเมืองที่เจริญแล้ว มันก็ต้องเป็นบ้านเมืองไสยศาสตร์ทั้งนั้น.

ที่กรุงเทพฯ นั้นแหละไปดูให้ดีเถอะ ซึ่งไม่มีโอกาสจะศึกษาธรรมดา แล้วไสยศาสตร์มันก็ยึดครอง; เพราะฉะนั้นเรื่องไสยศาสตร์มันจึงมีที่กรุงเทพฯ มากกว่า. อย่างเห็นได้ง่ายๆ เช่นเรื่อง*ศาลพระภูมิ*นี้ *บ้านนอกหาดูยาก ในกรุงเทพฯ เต็มไปหมด.* ครั้งหนึ่งบ้านนอกไม่มีศาลพระภูมิเหลืออยู่สักศาลเดียว แล้วที่กรุงเทพฯ เขานำกันขึ้นมาอีก จนเต็มกรุงเทพฯ *ล้นกรุงเทพฯ แล้วก็มาถึงบ้านนอก.* ศาลพระภูมิที่เคยหายไปแล้วก็กลับมาอีก คิดดูเถอะว่า มันไม่ใช่ว่าอยู่ที่เมืองที่มันเจริญแล้ว มันจะไม่มีไสยศาสตร์ เมืองที่เจริญนั้นน่าจะยิ่งจะมีไสยศาสตร์; เพราะความเจริญของคนชนิดนั้น มันต้องการอะไรมาก, มันมีความต้องการ—ต้องการขึ้นสมอง พอใครมาบอกว่าอย่างนี้จะได้ตามต้องการ ก็ตะครุบเอาทันที. ฉะนั้นคนที่มีความคิดแต่ว่าต้องการ, ต้องการจะมีมาก จะเจริญนั้นแหละ มันจึงรับเอาไสยศาสตร์ได้ง่าย. ส่วนคนที่ไม่ต้องการอะไรนัก หรือไม่ใครต้องการอะไร ก็ไม่มีไสยศาสตร์, โดยเฉพาะพวกที่ไม่ต้องการอะไรเลยจะไม่มีไสยศาสตร์ เช่นพระอรหันต์อย่างนี้ จะไม่มีไสยศาสตร์ เพราะท่านไม่ต้องการอะไรเลย.

พุทธบริษัทยังถือไสยศาสตร์อยู่ ต้องรู้จักละเสีย.

นี่ พุทธบริษัทเรายังแตกแยกกันอยู่เป็นสองชนิด; พุทธบริษัทชนิดไสยศาสตร์เต็มอัดอยู่ก็มี, พุทธบริษัทที่หมด ค่อยๆ หมดไปจากไสยศาสตร์ อย่างนี้ก็มี, จึงเป็นเรื่องที่จะต้องเอามาพูด ในฐานะเป็นปัญหาของพุทธบริษัทโดยตรง. ถ้าไสยศาสตร์ไม่ถูกละไป ก็เป็นอันว่าไม่มีทางที่จะเข้าถึงความเป็นพระอรियบุคคล **ความเป็นพระอรियบุคคล** ขึ้นต้นขั้นแรกที่สุดนั้น ต้องละไสยศาสตร์.

พวกที่เรียนนักธรรมมาแล้วย่อมรู้ดีว่า **ขั้นแรกที่สุดจะต้องละ สักกายทิฏฐิ วิจิกิจฉา สีลพัตตปราคาส** สามอย่างนี้ได้แล้วจึงจะเป็นพระโสดาบัน. **พระอรियบุคคล** ขึ้นต้น ต้องละไสยศาสตร์ก่อนสิ่งใดแล้วค่อยละกามราคะ ปฏิฆะ ละกามารมณฺ์ ละความโกรธนี้ที่หลังมาอีก, ที่หลังมาอีก เมื่อจะเป็นพระอนาคามี. ที่จะเป็นพระโสดาบัน พระสัทธาคามิ ต้องละไสยศาสตร์ ที่เรียกว่าสีลพัตตปราคาส วิจิกิจฉาคือความลังเลสงสัยระหว่างธรรมะกับไสยศาสตร์.

สักกายทิฏฐิ นั่นคือความโง่ตัวโต, **ความโง่ตัวแรก** ที่ติดมาตั้งแต่เด็ก ว่าร่างกายนี้เป็นตัวกูุ่ ร่างกายนี้เป็นตัวกูุ่ คือเรื่องของอัตตาที่ต่ำมาก ที่ใหญ่มาก ที่เป็นขั้นแรกที่สุดว่า ร่างกายนี้เป็นตัวกูุ่ เขาต้องละก่อน มันก็อยู่ในลักษณะโง่แบบไสยศาสตร์ด้วยเหมือนกัน ว่า

ร่างกายนี้เป็นตัวกู. แล้ววิกิก็จฉา *ไม่รู้จะเอาฝ่ายไหนดี* นั้นมันก็เป็น
ไสยศาสตร์. พอ*สืลัฟพัตตปรามาสทุกอย่าง* เป็นทุกข้อแล้วก็
ไสยศาสตร์ : คือ *ปฏิบัติศีลก็ดี วัตรทั้งหลายก็ดี* อย่างไม่มีเหตุผล,
อย่างผิดตรงกันข้ามจากความหมายเดิม ความหมายเดิมที่แท้จริง
เป็นอย่างไร ปฏิบัติผิดไปจากความหมายเดิมทุกอย่าง. จะรักษาศีลก็
ไม่ใช่เพื่อกำจัดกิเลสดอก; เพื่อให้ได้ผลเป็นกำไรเป็นอะไร หรือว่า
หมดบาปชนิดที่เอาน้ำมาอาบ; ยังได้ยินพูดกันอยู่ในที่บางแห่งว่า พระ
ไปลงป่าติโมกษ์ แล้วตัวก็เกลี้ยงเหมือนอาบน้ำขัดสบู่, นั้นมันก็เป็น
ไสยศาสตร์.

ความคิดอย่างนี้ความเชื่ออย่างนี้ เขาว่าไปลงโบสถ์แล้วก็
เหมือนกับอาบน้ำเกลี้ยงนี้ *ไม่รู้ว่าจะลงโบสถ์นั้นคือทำอะไร, ทำอย่างไร*
ในความหมายของคำว่าลงอุโบสถ; ถ้าไปรู้ความจริงมันก็ไม่พูดอย่าง
นั้น. เดียวนี้พูดตามๆ กันมาโดยโหวททางไสยศาสตร์ ว่าไปลงโบสถ์
เหมือนกับไปอาบน้ำให้ตัวเกลี้ยงเสียวันหนึ่ง มันก็ดีเหมือนกันแหละ;
แม้จะไปลงโบสถ์ด้วยความคิดที่มงายอย่างนั้น ก็ดีเหมือนกันเพราะ
มันจะได้ไปลง, ดึกว่าไม่ไปลง, ไปลงหลายๆ หนเข้า มันก็ค่อยๆ รู้
อะไรเป็นอะไร—อะไรเป็นอะไร มันก็ค่อยๆ เข้าแนวเข้าร่องเข้ารอยที่
ถูกต้องต่อไปอีก.

นี่ขอให้ดูเถาะว่าแทบจะทุกเรื่องไปเลย มันเข้าแทรกแซงอยู่

ในชีวิตจิตใจของบุคคลนั้น จนฝังตายตัวไปจนตาย : เรื่องทำบุญ ทำทาน ทำกุศลอะไร ก็มีอยู่มาก ที่ต้องฝากไว้ในไสยศาสตร์ หรืออย่างน้อย ก็ว่าเกือบจะเป็นไสยศาสตร์ เพราะว่าเป็นเครื่องจูงมาง่าย, จูงมาให้ร่วมมือกันกระทำนี้ มันง่ายกว่าที่จะพูดตรงๆ.

ศึกษาให้รู้จักไสยศาสตร์ ตั้งแต่สมัยคนป่าจนปัจจุบัน.

นี่เราต้องการจะดีขึ้น, หมายความว่า จะรู้มากขึ้น จะรู้อะไรมากขึ้น มันก็ต้องมีการชำระสะสาง; ถ้ามิฉะนั้นมันก็จะ เป็นมนุษย์ที่ไม่เคยเลื่อนขั้น, มันจะเป็นเหมือนกับมนุษย์สมัยคนป่า ที่เขาบัญญัติอะไรไว้มาก. คนป่านี้นับบัญญัติเรื่องทางไสยศาสตร์ไว้มาก นับเป็นร้อยๆ ข้อ เป็นพันๆ ข้อ แล้วก็เหลือมาอยู่จนทุกวันนี้; แม้สุดแต่ว่าอย่าไปล่อลวงตากผ้า มันอะไรก็ไม่รู้ มันใช้คำที่ น่ากลัวมาก, แล้วคนก็ไม่กล้าล่อลวงตากผ้า, โดยเฉพาะของผู้หญิงที่มีโลหิตระดู นี้มีอยู่ในคำสอนของคนป่าสมัยโน้นแล้วทั้งนั้นแหละ.

คนสมัยนี้อ่าอวดดีไปเลย เขาเรียกกันเป็นภาษาอะไรก็ไม่ทราบ เรียกว่า ตาบุญ—ตาบุญ, ลัทธิตาบุญ, ลัทธิที่เป็นลักษณะอย่างนี้ที่คนป่าสมัยโน้นเขาค้นพบ, แล้วเขาสอนกันมานับด้วยร้อยๆ ข้อมาแล้วนะ เขามีกันมาแล้ว, นั่นแหละคือระบบไสยศาสตร์; ไม่ต้อง

อธิบาย ห้ามไม่ให้ถาม เรียกว่าต้องการให้เชื่อเท่านั้นแหละ, ต้องการให้เชื่อเท่านั้น แล้วก็เชื่อกันมาเชื่อกันมา จนกระทั่งบัดนี้ก็มีเหลืออยู่มาก. ถ้าใครมาทำกันเพียงเท่านี้ คนนั้นก็กลับไปเป็นคนป่าสมัยโน้น, แล้วเราจะเป็นพุทธบริษัทกันอย่างไร.

นี่คิดดูเถอะ เราจะเป็นพุทธบริษัทกันอย่างไรเล่า? เราจะนับถือพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์กันอย่างไรเล่า? จะเชื่อกรรมได้อย่างไร, จะเชื่ออิทัปปัจจยตาได้อย่างไร, ถ้ามันยังถืออย่างนั้น; จึงเห็นว่าเป็นปัญหาที่สำคัญมาก ที่ต้องเอาขึ้นมาพิจารณา เพื่อความเป็นพุทธบริษัทของเราจะได้สะอาดขึ้น จะได้บริสุทธิ์ขึ้น, แล้วก็จะเป็นพุทธบริษัทกันได้โดยแท้จริง. นี่จึงเอามาพูดเรื่องว่ามันเนื่องกันกับจิตตภาวนา.

เปรียบเทียบความต่าง ของพุทธกับไสย.

จิตตภาวนาที่กระทำไปผิด ดำเนินไปผิด ย่อมส่งเสริมไสยศาสตร์ทั้งนั้น; แม้เรื่องฤทธิ์เรื่องเดชเรื่องปาฏิหาริย์ มันก็เป็นส่วนที่เดินไปออกนอกกลุ่มนอกทาง, ทำให้เกิดมีฤทธิ์มีปาฏิหาริย์ ชนิดที่เป็นเครื่องดึงดูดเท่านั้น. พูดกันอย่างง่าย ๆ ว่า ถ้ามันเป็นของจริง มันก็ไม่ต้องรบกวนใครช้, คนที่มีฤทธิ์มีเดชมีปาฏิหาริย์ ก็แสดงปาฏิหาริย์

มีข้าวกินทุกวันๆ โดยไม่ต้องทำนาซี, ถ้ามันมีฤทธิ์มีปาฏิหาริย์ มันก็
เนรมิตบ้านเรือน โบสถ์ วิหาร ศาลาขึ้นได้ใช้เต็มไปหมด โดยไม่ต้อง
ไปเที่ยวเรียขไรชาวบ้านซี. นี่ฤทธิ์ปาฏิหาริย์มันไม่จริง; แม้บางครั้ง
พระพุทธเจ้าก็ต้องฉนข้าวตากเลี้ยงม้า, มันไม่แก้ปัญหาคได้ด้วยฤทธิ์
และปาฏิหาริย์.

ฉะนั้นเราจึงดู ว่าไสยศาสตร์มีขอบเขตอยู่เพียงไร, จะใช้ให้
เป็นประโยชน์ได้เพียงไร, แล้วหมดอำนาจสิ้นอำนาจเพียงแคไหน,
จะต้องทำให้ดีต่อไปอย่างไร, นั่นแหละจึงเรียกว่าแก้ปัญหาคต่าง ๆ
เกี่ยวกับไสยศาสตร์ได้ลุล่วงไป; นับตั้งแต่ว่ามันดีกว่าไม่มี, มันดีกว่า
ไม่มี ก็ทำไปอย่างที่ดีกว่าไม่มี แต่มันยังหลับอยู่. ที่นี้ทำให้ตื่นจาก
หลับ ก็มาเป็นสิ่งที่เป็นพุทธศาสตร์ที่พึงปรารถนา. ฉะนั้นไสยศาสตร์
คือดีกว่าไม่มี แต่ยังหลับอยู่ ต้องทำให้ตื่นลืมตาขึ้นมา จึงจะเป็น
พุทธศาสตร์, แล้วก็เลิกไสยศาสตร์กันได้. ฉะนั้นพระอรียเจ้าจึงไม่มี
ไสยศาสตร์เหลืออยู่ในจิตใจของท่าน แม้แต่ชนิดเดียว, บุณฺขณมี
อวิชา ความโง่ มีตัณหา ความอยากได้ สองอย่างเท่านี้พอแล้ว ที่
จะรับเอาไสยศาสตร์, เป็นปัจจัย เป็นเดิมพันที่จะรับเอาไสยศาสตร์
ก็คือ อวิชาและตัณหานั่นเอง.

ปัญหาเกิดขึ้นเกี่ยวกับไสยศาสตร์ ก็คือจะทำใ้หงมกายอยู่ที่
นั้น ึ่งมกายอยู่ที่นั้น เลื่อนชั้นขึ้นมาไม่ได้ ตลอดเวลาที่ยังไม่เป็น

พุทธศาสตร์. พุทธะ แปลว่า ผู้รู้ ผู้ตื่น ผู้เบิกบาน; คำแปลนี้ดีที่สุดในบรรดาที่ได้เลือกสรรแล้ว : พุทธะ แปลว่า ผู้รู้ ผู้ตื่น ผู้เบิกบาน นี้เป็นคำแปลที่ถูกต้องที่สุด ครบถ้วนที่สุด สมบูรณ์ที่สุด ขอให้ช่วยจำไว้ด้วย. คุณลักษณะที่เป็นผู้รู้ แล้วก็ผู้ตื่นจากหลับ แล้วก็ผู้เบิกบาน นี้มันไม่มีไสยศาสตร์เหลืออยู่ตรงไหน; อย่างนี้จึงจะเป็นพุทธบริษัทไม่ใช่พวกไสยศาสตร์ ถ้าว่ามันเต็มไปด้วยไสยศาสตร์ มันก็เป็นโลกที่หลับอยู่, เป็นโลกที่หลับอยู่ด้วยไสยศาสตร์. ฉะนั้น เมื่อไสยศาสตร์มันค่อยจางไปๆ พุทธศาสตร์ค่อยเข้ามาแทนที่ๆ โลกนี้มันจึงเป็นโลกที่ตื่นจากหลับแล้วก็ค่อยๆ ลืมตา ลืมตาขึ้นมา เป็นโลกของพุทธศาสตร์, นั่นแหละคือความก้าวหน้าที่จิตใจของมนุษย์ มนุษย์มีความก้าวหน้าทางจิตใจ ค่อยๆ ลืมตาจากไสยศาสตร์มาสู่ความเป็นพุทธศาสตร์; ถ้าไม่เป็นอย่างนั้นแล้ว ก็คือเป็นมนุษย์ที่หลับตาอยู่ที่นั่น ไม่มีความก้าวหน้าทางจิตใจเสียเลย.

ขอให้พิจารณาแยกแยะดูให้ละเอียด แล้วก็เปรียบเทียบกันดูให้ละเอียด, ให้เปรียบเทียบอย่างถูกต้องยุติธรรม, ให้เห็นความแตกต่างระหว่างพุทธศาสตร์และไสยศาสตร์อยู่เสมอ. ถ้าพูดให้สั้นๆ ก็พูดว่า ศาสตร์ที่หลับกับศาสตร์ที่ตื่น, ศาสตร์ที่หลับกับศาสตร์ที่ตื่น, บุคคลที่หลับกับบุคคลที่ตื่น มันต่างกันอย่างไร, นั่นแหละการเปรียบเทียบที่ดีที่แท้จริง ระหว่างไสยศาสตร์กับพุทธศาสตร์. ไสยศาสตร์ไม่ต้องใช้

ปัญญา พุทธศาสตร์ต้องใช้ปัญญา มันต่างกันเท่าไรเล่า? พุทธศาสตร์ต้องมีปัญญา ต้องใช้ปัญญา เป็นปัญญาในธรรมะ—ธรรมปัญญา, ส่วนไสยศาสตร์ไม่เกี่ยวกับ ไม่ต้องใช้ปัญญา ไม่ต้องมีปัญญา ไม่ต้องมีปัญญาในธรรมะ. นี่เปรียบเทียบกันดูซิ มันมีแต่ความเชื่อ, ไสยศาสตร์มันมีแต่ความเชื่อ; พุทธศาสตร์จะต้องมีปัญญา แล้วความเชื่อถ้าจะมีก็มีมาหลังปัญญา. พุทธศาสตร์ตั้งต้นด้วยปัญญา ไสยศาสตร์ตั้งต้นด้วยความเชื่อ นี่มันต่างกันเท่าไร, ต่างกันอย่างไร, ก็ลองเปรียบเทียบดูต่อไป.

อย่างหนึ่งตั้งต้นด้วยความเชื่อ, อย่างหนึ่งตั้งต้นด้วยปัญญา ถ้าเป็นไสยศาสตร์ต้องตั้งต้นด้วยความเชื่อ ชนิดที่ไม่ต้องการปัญญา มันก็ตันอยู่ ติดตันอยู่ในความเชื่อ ไม่ต้องมีปัญญา, ไม่ต้องการให้ถาม ไม่ต้องการอธิบายด้วยเหตุผล ให้เชื่ออย่างเดียว. ส่วนพุทธศาสตร์นั้นมีปัญญา ต้องตั้งต้นด้วยปัญญา ถ้าความเชื่อจะมีมา ต้องมีมาหลังจากที่ปัญญาเป็นไปอย่างสมบูรณ์แล้ว, ปัญญาถูกต้องและสมบูรณ์แล้วเกิดความพอใจที่จะเชื่ออย่างไร ก็เชื่อได้เหมือนกัน. มันมีความเชื่อเหมือนกัน แต่มันเป็นความเชื่อคนละแบบ อันหนึ่งเชื่อด้วยศรัทธา เขาว่าอย่างไรก็เชื่ออย่างนั้น, เขาว่าอย่างไรก็เชื่ออย่างนั้น. เขาแสดงปาฏิหาริย์ให้ดูอย่างไร ก็เชื่ออย่างนั้น, ความเชื่ออย่างนั้นมันเป็นอย่างนั้นมา. ทีนี้ความเชื่อที่ว่าต้องมีปัญญา รู้เหตุรู้ผลรู้อะไร ตาม

กฎเกณฑ์แห่งเหตุปัจจัย แลก็จึงเชื่อว่า เออ, มันเป็นอย่างนี้จริง ความเชื่ออย่างนี้ มันเป็นความเชื่อชนิดที่มีสัมมาทิฐิ; ความเชื่ออย่างโน้น มันเป็นความเชื่อด้วยมิฉฉาทิฐิ นี่ลองเอาเปรียบเทียบกันดูเถาะ ว่า มันต่างกันอย่างไร.

พุทธศาสตร์มีปัญญาเป็นเดิมพัน, ไสยศาสตร์มีศรัทธาเป็นเดิมพัน; ถ้าจะมีความเชื่อหรือมีศรัทธาด้วยกัน มันก็เป็นความเชื่อที่ต่างกัน คือความเชื่อที่มีมาโดยไม่มีปัญญา, กับความเชื่อที่มีมาโดยต้องมีปัญญาสมบูรณ์เสียก่อน.

เหตุผลที่มนุษย์ ถือไสยศาสตร์ได้โดยง่าย.

ทีนี้เรามาดูความลึกซึ้ง ความยุ่งยากลำบาก ในการที่จะสะสางปัญหาเหล่านี้. ทำไมมันจึงง่ายที่จะมีไสยศาสตร์? ตั้งปัญหาขึ้นมาอย่างนี้ก็แล้วกัน ว่าทำไมมันจึงง่ายที่จะมีไสยศาสตร์? แล้วทำไมมนุษย์เราจึงเต็มไปด้วยไสยศาสตร์? นี่ก็เป็นสิ่งที่มีเหตุผลซ่อนเร้นอยู่อย่างลึกลับ พอสมควรทีเดียว, จะต้องพิจารณากันอย่างละเอียดลออพอสมควร จึงจะมองเห็นได้.

ข้อแรกนี้ ไสยศาสตร์นั้นมีหลักเกณฑ์เข้ากันได้กับสัญชาตญาณที่ไม่รู้อะไร ของสัตว์ที่ยังไม่รู้อะไร, มันเข้ากันได้กับวิชาความไม่รู้

อะไร ที่สัตว์มีอยู่ในสันดานพื้นฐาน คือสัตว์เกิดมาไม่รู้อะไร ยังไม่รู้
อะไร ไม่มีปัญญาวิมุตติ ไม่มีเจโตวิมุตติ, ไม่มีความรู้เรื่องปัญญา-
วิมุตติ เจโตวิมุตติมาแต่ในท้อง เด็กมันก็เหมาะจะรับไสยศาสตร์.

ที่นี้ ข้อที่สอง ไสยศาสตร์นี้เหมาะแก่สัญชาตญาณของการ
ฟังผู้อื่น ฟังผู้อื่น ให้ผู้อื่นช่วย คือเด็กๆ พอคลอดออกมาจากท้อง
มารดา มันก็มีคนช่วยมาตั้งแต่แรกคลอดออกมา. แรกออกจากท้อง
มารดาจนตลอดเวลามีผู้อื่นช่วย, แล้วสัญชาตญาณที่ยังมีวิชา มัน
ก็ไม่มีความรู้ที่จะช่วยตัวเอง มันมีความรู้แต่จะให้ผู้อื่นช่วย, นี้เรื่อง
ของไสยศาสตร์มันเข้ารูปกันพอดี. ไสยศาสตร์นี้ต้องผู้อื่นช่วย สิ่ง
ศักดิ์สิทธิ์ช่วย สิ่งซึ่งเราไม่อาจจะรู้ได้ว่าเป็นอะไรนั้นแหละจะมาช่วย,
คือไสยศาสตร์ มันก็เข้ากันได้พอดีกับสัญชาตญาณเดิมๆ ของสัตว์
ที่มันไม่รู้อะไร, และหวังอยู่แต่ว่าจะให้ผู้อื่นช่วย. เราจึงคลอดออกมา
จากท้องแม่ เหมาะสมที่จะรับเอาไสยศาสตร์, ไม่ใช่เรื่องเสียหายอะไร
มันเป็นธรรมชาติธรรมดาอย่างนั้น, คลอดออกมาจากท้องแม่ มันก็มี
ความเหมาะสมที่จะรับเอาไสยศาสตร์. มันพอดีกันแหละ พอออกมา
พบกับสิ่งที่เหมาะสมกัน มันก็รับเอา. ฉะนั้นคนเราจึงมีความรู้ความ
เชื่อความยึดถือแบบไสยศาสตร์เรื่อยๆ มา ตามที่ว่าคนข้างเคียงเขา
แหวดล้อมให้, โดยเฉพาะอย่างยิ่ง คำที่ไข่มุ่เด็ก ๆ ว่าจงทำอย่างนั้นนะ
ไม่ทำอย่างนั้นจะเป็นอย่างนั้นนะ แล้วเป็นเรื่องไสยศาสตร์ทั้งนั้น.

ที่นี้ ข้อที่สาม ก็คือว่า โสยศาสตร์นี้ลงทุนน้อย มันเหนื่อยน้อย แล้วมันง่ายกว่ากันมาก. โสยศาสตร์นี้ลงทุนน้อย ลงทุนน้อย พิธีโสยศาสตร์ลงทุนน้อย : เอาอาหารใส่เปลือกหอยสักชนิดหนึ่ง ไปวางไว้ข้างเทวดาช่วยทำอะไรก็ได้ มันลงทุนน้อย, อะไรก็ลงทุนน้อย เรื่องของโสยศาสตร์ มันเป็นคำกำไรเกินควร แล้วมันเหนื่อยน้อยนี่; เพราะเขาบอกแต่ว่าทำอย่างนี้ สวดอย่างนี้ พูดยังนี้ ภาวนาอย่างนี้ มันเหนื่อยน้อย มันลงทุนน้อย, แล้วมันถึงง่ายกว่า ทำได้ง่ายกว่า ให้ว่าคาถาอย่างนี้ไม่กี่บรรทัด เดียวก็รวยตาย, เดียวก็ผู้หญิงตามมา เป็นพรวนเลย. เด็กๆ มันก็เลยเรียนคาถาอาคมกันมาก นี่มันเป็น เรื่องที่ว่ามีได้ง่าย มีได้ง่ายสำหรับคนเรา เพราะว่ามันลงทุนน้อย มันเหนื่อยน้อย มันง่ายกว่า สำหรับคนที่ไม่รู้อะไร.

ที่นี้ ข้อที่สี่ โสยศาสตร์นี้ เหมาะสำหรับคนส่วนมาก ที่มี ปัญญาอ่อน. *คนปัญญาอ่อนคือคนไม่รู้อะไรตามที่จริง; ไม่ใช่ ปัญญาอ่อนอย่างเด็กปัญญาอ่อน ที่เขาไม่มีความสมบูรณ์ทางร่างกาย; นั้นมันปัญญาอ่อนอีกชนิดหนึ่ง. เดียวนี้ปัญญาอ่อนทั่วไปของมนุษย์ ที่ว่ามันเชื่อง่าย; คนทั่วไปไม่มีปัญญา—ไม่มีปัญญามากพอ ก็เรียกว่า ปัญญาอ่อน, มวลชนทั้งหลายในโลกนี้ ส่วนมากมันปัญญาอ่อน เพราะมันไม่ได้เรียนรู้เรื่องอะไร, ไม่ว่ามวลชนชาติไหนแหละ ชาติตะวันออก ชาติตะวันตก ฝรั่งเศส คนไทย จีน แวก ส่วนมากที่ปล่อยกันมาตาม*

ธรรมชาติแล้ว ปัญญาอ่อน. ทีนี้ระบบไสยศาสตร์นั้น มันเข้ากันได้ง่ายกับระบบปัญญาอ่อน, ไสยศาสตร์เข้ากันได้ง่ายกับคนที่ปัญญาอ่อน. พุทธศาสตร์มันเข้ากันได้ยากกับคนที่ปัญญาอ่อน เพราะมันลึก คนจึงคว้าเอาไสยศาสตร์เข้าไว้เต็มที่, ในโลกนี้ก็คว้าเอาไสยศาสตร์กับเขาไว้เต็มที่ เพราะว่ามันเหมาะกับมวลชนที่มีปัญญาอ่อน, ข้อนี้ต้องไปดูเอาเอง ว่าคนที่ถือไสยศาสตร์มีปัญญากี่มากน้อย แล้วถือเอาได้ง่ายเพียงไร, ตะครูปเอาได้โดยง่ายเพียงไร.

ทีนี้ ข้อที่ห้า ไสยศาสตร์นี้มันได้เปรียบ คือเขาห้ามไม่ให้ถาม, เขาห้ามไม่ให้ซัก, เขาห้ามไม่ให้ถาม เขาให้ยกขึ้นเป็นสิ่งที่ศักดิ์สิทธิ์, เป็นสิ่งที่ศักดิ์สิทธิ์โดยส่วนเดียว ไม่ให้ถามไม่ให้วิพากษ์ไม่ให้วิจารณ์. ไม่ต้องออกชื่อก็ได้, เด็ก ๆ คนหนึ่งเขาถามว่า ก็เทพารักษ์นะเทพารักษ์ที่อยู่ศาลาทำด้วยไม้—มันทำด้วยไม้ เด็กมันก็ถาม; อ้าว, นีมือติดอย่างนี้ช่วยใครได้ละ? เทวดาเทพารักษ์จะไปช่วยใครได้ มือติดแข็งอย่างนี้จะไปช่วยใครได้ ผู้ใหญ่เขายังตีเอาเลย, ผู้ใหญ่เขายังตีเอาเลย ว่าตั้งคำถามไม่ถูกเรื่องแล้ว, ตั้งคำถามเป็นการทำลายแล้ว, นี่เป็นสิ่งที่ศักดิ์สิทธิ์ที่วิพากษ์วิจารณ์ไม่ได้. เมื่อมีหลักอย่างนี้ ไสยศาสตร์ก็ได้เปรียบ; พุทธศาสตร์นี้ยอมให้ถาม ยอมให้ซัก ให้ทำด้วยสติปัญญา, ส่วนไสยศาสตร์นั้น เขาให้ทำด้วยการยอมรับว่าเป็นสิ่งที่ศักดิ์สิทธิ์ เป็นสิ่งลึกลับสำหรับบุรุษ. บุรุษอย่าไปวิพากษ์วิจารณ์ เมื่อเป็นอย่างนี้

ยิ่งลึกกลับก็ยิ่งศักดิ์สิทธิ์สิ, ยิ่งเข้าใจไม่ได้มันก็ยิ่งศักดิ์สิทธิ์ อะไรที่เข้าใจไม่ได้เลยนั้น ยิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่สุด ไสยศาสตร์มันก็ได้เปรียบเรื่อยไป.

ข้อที่หก ยังมีการกระทำที่พลิกแพลง, พลิกแพลง แม้เดี๋ยวนี้ ก็เรียกว่ามีการพลิกแพลง. เขาจะเจิมพระพุทธรูป เจิมเทวรูป เจิมรูปพระเจ้านะ คนชาวบ้านนี้จะไปเจิมเทวรูป เจิมรูปพระเจ้า เจิมพระพุทธรูป เจิมอะไรต่างๆ นี้, มันพลิกแพลง มันกลับเอาหัวลงแล้ว. นี่เรื่องของไสยศาสตร์มันก็เป็นเสียอย่างนี้, แล้วคนนั้นแหละก็สร้างขึ้นมา แล้วก็ต้องช่วยเจิมให้ ช่วยเบิกตาให้ มันจึงจะเป็นพระเจ้า เป็นเทวดา เป็นเทวรูป เป็นพระพุทธรูป เป็นอะไรขึ้นมา. นี่มันพลิกแพลง กลับไปกลับมา, มันพลิกแพลงไปตามความมกมายได้มาก, เพราะพลิกแพลงไปตามความมกมายได้มากนั้นนะ มันจึงเป็นสิ่งที่เหนียวแน่น, เหนียวแน่น ผังลึกเข้าไปอย่างเหนียวแน่น ถอนยาก เพราะมันพลิกแพลงได้ตามความมกมาย แล้วแต่จะมกมายกันอย่างไร นี่มันก็ลงรากลึกและเหนียวแน่น ถอนยาก. นี่เราเรียกว่าความได้เปรียบตามธรรมชาติของไสยศาสตร์, ไสยศาสตร์ย่อมได้เปรียบพุทธศาสตร์ อยู่โดยธรรมชาติตามธรรมชาติ เช่นที่ว่ามานี้ โลกนี้มันก็เต็มไปด้วยไสยศาสตร์.

ไม่ใช่เราจะยกตนข่มท่านนะ ฟังๆ แล้วเดี๋ยวจะหาว่าอาตมา ยกตนข่มท่าน หรือพวกเราจะสู้มหัวกันยกตนข่มท่าน ข่มผู้อื่น ข่ม

ลัทธิอื่น, ไม่ต้องคิดอย่างนั้น ไม่มีเจตนาอย่างนั้น. มันมีเจตนาแต่ว่า
ทำอะไรมนุษยมันจะดีขึ้น; ทำอย่างไรมนุษยเราจะดีขึ้น, เราไม่ได้
คิดยกตนข่มใคร ที่ชักชวนกันให้พิจารณานี้ ก็เพื่อว่าทำอะไรมนุษย
มันจะดีขึ้น ไม่ใช่ขวิดตีไปยกตนข่มท่าน.

ข้อที่เจ็ด ที่น้ำมันก็เหนียวแน่น มันยึดเนื้อที่ไว้ได้มาก **ไสยศาสตร์**
น้ำมันเหนียวแน่น ยึดเนื้อที่ในจิตใจของคนไว้ได้มาก มันก็เลยปนกัน,
ที่น้ำมันก็ปนกันเหมือนแม่น้ำสองแควไหลมาพบกันรวมกัน แควไหน
มันใหญ่มาก มันมากมันก็ทำหน้าที่ได้มาก. เดียวนี้เรื่องของ**ไสยศาสตร์**
กำลังมีอิทธิพลเหนือจิตใจของมวลชน. คำว่า *มวลชน* นี้หมายความว่า *คนทั้งหมดมาก* ปัญหาที่เกิดขึ้นเต็มไปหมด, แล้วฝ่ายอันธพาล
ก็ได้เปรียบ ฝ่ายอันธพาลเขาถือ**ไสยศาสตร์** เขาก็ได้เปรียบ ได้เปรียบ
ในการที่จะยึด**ไสยศาสตร์**นั้นแหละเป็นเครื่องส่งเสริมกำลังใจ ให้
กระทำได้อย่างลงคอ, แม้เป็นการกระทำที่เลวทรามโหดร้ายทารุณ
อย่างไร ก็ได้อาศัยกำลัง**ไสยศาสตร์**นี้ เป็นเครื่องส่งเสริมกำลังใจ.

ถ้าเราจะพูดว่า ชุนแผนที่เขาสรรเสริญกันนัก เขาฆ่าลูกใน
ท้องของเขาออกมาได้ อย่างนี้มันด้วยกำลังใจอะไร? มันก็ด้วยเรื่อง
ไสยศาสตร์, แล้วชุนแผนกลับได้รับการยกย่องนับถือ ว่าดี เก่ง นั่นนะ
มันเป็นเรื่องของ**ไสยศาสตร์** ถ้าเขาถือพุทธศาสตร์จะทำอย่างนั้น
ไม่ได้ จะฆ่าเมีย แล้วเอาลูกออกมาทำอะไรอย่างที่ว่าในนิยายเรื่อง

ขุนช้างขุนแผนนั้นไม่ได้. นี่ไสยศาสตร์มันส่งเสริมให้ทำได้ถึงอย่างนั้น
ฆ่าเมียฆ่าลูกเอาลูกออกมาทำ เป็นอะไร, นี่ด้วยอำนาจอันแรงร้ายของ
สิ่งที่เรียกว่าไสยศาสตร์. เดียวนี้มันก็ยังอาละวาดอยู่ในโลก เพราะ
จะทำอะไรรุนแรง มันก็ต้องทำด้วยความคิดที่นอกเหนือไปจากสติ
ปัญญาหรือเหตุผล ต้องไปตามความยึดถือที่มงาย มันจึงจะทำได้.

นี่ถือพุทธปนไสยนั้นแหละ, เราก็พูดกันได้ทุกคนที่ว่าถือพุทธ
ปนไสยนั้นจริงที่สุด, เดียวนี้ถือพุทธปนไสยอย่างปนเปกัน. ไสยศาสตร์
ได้เปรียบ เพราะว่าถูกเพาะให้เจริญขึ้นมาตั้งแต่เกิด, ตั้งแต่แรก
เกิดออกมาจากท้องแม่ ก็ได้รับการการเพาะเมล็ดเพาะพืช งามงาม
ขึ้นมาตามลำดับ, แล้วพอมาได้รับพุทธศาสตร์ทีหลังบ้าง มันก็มีอาการ
ปนเปกัน โดยที่ไสยศาสตร์มันก็ไม่ยอมถอยไป, มันยังยืนอยู่ มันก็เลย
ได้ปนกัน ระหว่างพุทธศาสตร์กับไสยศาสตร์. เหมือนกับแม่น้ำสอง
แคว, แม่น้ำแควหนึ่งน้ำใส แม่น้ำแควหนึ่งน้ำขุ่น, พอมาบรรจบกัน
เข้าก็ปนกันอย่างนั้นแหละ ในจิตใจของมนุษย์นี้มันก็มีการปนกัน
ระหว่างพุทธกับไสย แล้วเราก็ถือลัทธิพุทธปนไสยกันได้โดยสะดวก.

ทีนี้ถ้าพูดถึงเรื่องประวัติศาสตร์, เล่าเรื่องลัทธิศาสนา ที่มาสู่
เมืองไทยแผ่นดินแหลมทองของไทยนี้. ลัทธิไสยศาสตร์มาก่อน มา
จากอินเดีย ลัทธิพราหมณ์มาก่อน มาสู่แผ่นดินนี้ก่อน, ลัทธิพุทธนี้
เพิ่งมาทีหลัง ก็เลยรากฐานมันไม่ลึกเหมือนลัทธิไสยศาสตร์. ที่บ้าน

เมืองเราเมืองไชยา นี้ สังเกตดูสักหน่อยก็จะเห็นได้ว่า หน้าวัดจะมี โบสถ์พราหมณ์ ถ้าไม่รู้ทั้งเสียหมดก็คงจะมีกันทุกวัด, วัดโบรม โบราณตั้งพันกว่าปีนั้น หน้าวัดจะมีโบสถ์พราหมณ์ ที่ไว้พระนารายณ์ ไว้พระอิศวร อะไรก็ตาม, แสดงว่าคนเขาถือพร้อมกันทั้งพุทธทั้ง พราหมณ์. เจ้านายเขาไม่ว่า เพราะว่าให้มันถือก็แล้วกัน, มันจะเป็น เครื่องยึดหน่วงจิตใจ ให้ทำความดี ให้ร่วมมือกับบ้านเมือง, แล้วบางที เรื่องของพราหมณ์ ก็มาอยู่ในโบสถ์ของพุทธเป็นบางอย่างบางครั้งก็มี.

เมื่อเขาขุดเจดีย์วัดแก้วนั้น เจดีย์องค์ใหญ่ในช่องกลางที่เป็น ช่องประธานก็ยังพบศิวลึงค์ พบพระคเณศ ซึ่งเป็นของฝ่ายพราหมณ์ ฝ่ายฮินดู รวมอยู่กับพระพุทธรูปเหล่านั้นด้วย; หมายความว่าเคยได้รับความยกย่องนับถือพร้อม ๆ กันไป เรื่องถือพุทธปนพราหมณ์ เดียวก็ ไหว้เทวดาที่, เดียวก็ไหว้พระพุทธรูปเจ้าที่, เดียวก็ไหว้พระเจ้าในที่ นี้ที่. ขนบธรรมเนียมประเพณีตามบ้านเรือน ก็มีออกชื่อทั้งฝ่ายพุทธ และฝ่ายพราหมณ์, ถึงวันสงกรานต์ไหว้อะไรกันบ้างคิดดูเถอะ. พอถึงวันสงกรานต์จัดที่บูชาไหว้อะไรกันบ้าง? ไหว้นางสงกรานต์ ไหว้ท้าวมหาพรหม ไหว้อะไรต่างๆ. นี่แสดงว่าชาวพุทธนะเขาถือ พุทธปนพราหมณ์กันมาอย่างนี้, นี่เรียกว่าความที่ปนเปกัน.

คำว่า ศักดิ์สิทธิ์ คำว่า *ศักดิ์สิทธิ์* นั้นมัน มีความหมายหลาย *แง่มุม* : ศักดิ์สิทธิ์อย่างพระธรรม ก็ศักดิ์สิทธิ์ไปทางหนึ่ง, ศักดิ์สิทธิ์

อย่างพระเจ้า ก็ศักดิ์สิทธิ์ไปอีกทางหนึ่ง. แต่ศักดิ์สิทธิ์อย่างพระเจ้านี้เข้าใจง่าย เด็ก ๆ รับเอาได้ทันที, ถ้าศักดิ์สิทธิ์อย่างพระธรรมนี้ เด็ก ๆ เข้าใจไม่ได้ รับเอาไม่ได้ ว่า นโม ตั้งพันครั้งหมื่นครั้งแล้ว มันก็ยังไม่รู้ว่าพระพุทธเจ้าคืออะไร; แต่ถ้าว่าศักดิ์สิทธิ์อย่างพระเจ้า พระอินทร์พระพรหมพระอะไร รับได้ทันที เชื่อได้ทันที, มีความศักดิ์สิทธิ์เกิดขึ้นในใจทันที. นี่ความศักดิ์สิทธิ์มันไม่ยุติธรรม มันยืดหยุ่นได้ แล้วแต่ใครจะผันไปทางไหน, ผันความศักดิ์สิทธิ์ไปทางไหน, มันมีความเข้าใจได้ต่าง ๆ สำหรับคำว่าศักดิ์สิทธิ์ ๆ. แล้วศักดิ์สิทธิ์ที่เด็ก ๆ เข้าใจได้ง่ายนั้นแหละมันได้เปรียบ, เป็นเรื่องไสยศาสตร์ทั้งนั้น ที่เด็ก ๆ จะเข้าใจได้ง่ายทันที; ฉะนั้นมันจึงมีการปนกันมาก ปนกันลึกซึ้ง.

ควรรู้จักแยกพุทธกับไสย ออกจากกัน.

มนุษย์ทุกคนจะมีความคิดนึก ที่จะสร้างลัทธิของตน ตามความพอใจของตน. นี่ทุกคนช่วยสังเกตดูให้ดีว่า เราก็อยากจะมี ความเชื่อระบบของเรา ซึ่งไม่เหมือนคนอื่นแหละ ก็เลยเรียกว่าลัทธิของตน—ของตน—ลัทธิของตน, ทุกคนจะสะสมลัทธิต่าง ๆ ปรับปรุงกันขึ้นมา จนเป็นลัทธิของตน ถืออยู่จนตาย มันมีโอกาสที่จะปนกัน

ได้ เพราะไปเก็บนั้นเอามา เก็บนี้เอามา เก็บโน้นเอามา ตามที่ตนเชื่อ และพอใจอย่างไร มันก็เลยเลือกเก็บเอามา, มารวมๆ กันเข้า ก็เป็น ลัทธิของตน. บุคคลนั้นจะถือลัทธิของตนอยู่ไปจนกระทั่งตาย, ถ้าว่า ไม่เกิดการเปลี่ยนแปลงเพราะการรู้ธรรมะ, เพราะการบรรลุมรรคผล. ถ้ามันไม่เกิดการเปลี่ยนแปลงในการบรรลุมรรคผล เป็นพระโสดาบัน หรือเป็นอะไรเสีย ลัทธินี้จะอยู่กับตนไปจนตาย มันปนกันได้อย่างนี้.

เราชอบอะไรเราก็ไปเอาส่วนนั้นมา, ชอบอะไรก็ไปเอาส่วน นั้นมา มาหลอมกันเข้า ก็เป็นลัทธิของตน ลัทธิของเรา, อย่างนี้ ไม่ค่อยเหมือนกันดอก. แต่จะเห็นได้ว่า ในลัทธิของตนๆ ของแต่ละ คนนั้น ปนกันอยู่มากหลายๆ อย่าง; นี้คนโดยมากโดยทั่วไปถือว่าการ ศึกษาไม่พอ, การศึกษาทางธรรมะไม่พอ, เขาก็เลือกผิดๆ ถูกๆ. เราไม่มีความรู้ทางธรรมะพอ เราก็เลือกเอาตามชอบใจ แล้วมันก็มี การปนกันได้ง่ายที่สุด จะถือลัทธิหลายๆ ลัทธิพร้อมกันไปได้ โดย ไม่รู้สึกตัว, เมื่อหลอมกันเข้าเป็นอันเดียว แล้วก็ถือว่าลัทธิของเรา เราพอใจ.

ฉะนั้นเราจึงมีลัทธิปลอมปน เรียกว่าพันทาง ทำนองเดียวกับ ที่เรื่องวัตถุ. เรื่องวัตถุเดี๋ยวนี้เรามีการกินอาหาร การแต่งเนื้อแต่งตัว การอยู่บ้านอยู่เรือน ปน-ปนกันหลายอย่าง : เป็นไทยบ้าง เป็นจีน บ้าง เป็นฝรั่งบ้าง เป็นแขกบ้าง, ครอบครัวยุคนี้ครอบครัวยุคหรือบ้าน

เรือนบางหลังไปดูเถอะ มันจะมีวัฒนธรรมปนกันอยู่มากๆ หลายๆ
อย่าง เพราะคนเขาชอบ, เขาชอบไปตามความรู้สึกพอใจของเขา
ความปนมันก็มีได้ง่าย. ลัทธิทางจิตใจก็เหมือนกัน พอเห็นอะไร
แปลกดีก็รับเอาเข้าไว้, เห็นอะไรแปลกดีก็รับเอาเข้าไว้ เพราะฉะนั้น
จึงมีลัทธิปลอมปน หรือลัทธิพันทาง อยู่มากทีเดียว.

เมื่อมองดูในแง่แล้ว มันน่าเศร้า น่าสลด น่าสังเวชใจ ที่
พุทธบริษัทเราก็ก็นี่เป็นส่วนมาก ที่ถือลัทธิปน, ลัทธิปลอมปน ลัทธิ
พันทาง จนไม่รู้อะไรเป็นอย่างไร. เอาพระเจ้าในศาสนาอื่น มาปน
รวมกับพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ อย่างนี้ก็มี. ระวังให้ดีเถอะ
บทกรวดน้ำมันเกิดขึ้นได้อย่างไร, บทกรวดน้ำนะดูให้ดีเถอะมันมีปน
กันยุ่งไปหมด. อย่างนี้น่ากลัวว่าจะเป็นของใหม่; ครั้งพระพุทธเจ้า
นั้นไม่มีแน่, แม้ครั้งแรกๆ ก็คงจะไม่มี, แล้วต่อมาโอกาสอำนวยให้
ปน-ปน ลัทธิพิธีกรรมก็ปน. การท่องพระพุทธคุณก็กลายเป็น
อ้อนวอนขอร้องของไสยศาสตร์ไปเสีย นี้เรียกว่าปลอมปน.

รวมความว่า เรากำลังถือลัทธิปน, เรากำลังถือศาสนาปน
จนไม่รู้ว่าจะอะไรเป็นทองคำ อะไรเป็นทองแดง อะไรเป็นทองเหลือง
เอามาหลอมปนกันเข้า แล้วก็เป็นของเรา เราก็ไม่ได้รับประโยชน์จาก
สิ่งที่ดีที่สุด; เพราะเมื่อเราเอาทองคำมาปนกับทองแดงทองเหลือง
ดีบุกเป็นต้นแล้ว เราจะได้รับประโยชน์จากทองคำได้อย่างไร, เพราะ
เราเอามาปนกันเสีย เราก็ไม่มีทางที่จะได้รับประโยชน์จากสิ่งหนึ่ง

โดยเฉพาะ ที่ดีที่สุดได้. นี่พยายามกันสักหน่อยจะดีกระมัง คือ พยายามแยกออกๆ ให้ได้เหลือของดีของจริงของแท้ จะได้รับ ประโยชน์มากกว่า.

เดี๋ยวนี้มันมีลักษณะปนกันอยู่ทั่วไป แต่ถ้าเราจะถือหลักว่า ถ้ามันดีกว่าไม่ปน ก็เอาสิ ก็ได้เหมือนกัน ถ้ามันปนดีกว่าไม่ปนก็เอา เพราะมันเป็นประโยชน์ได้ เดี่ยวนี้มันปนกันเข้ามา แม้ในโบสถ์, ใน โบสถ์ของพุทธบริษัท มันก็มีลัทธิอื่นเข้าไปปน ในวัดในวาก็มีลัทธิอื่น เข้ามาปน. บางทีเขาทำพิธีที่ไม่ใช่พุทธในวัด, แม้แต่ในโบสถ์มันก็มี อะไรเข้าไปปนไป เหมือนอย่างที่ว่าโบสถ์วัดแก้วพบศิวิลิ่งค์กับคณศ อย่างนี้เป็นต้น.

ที่องค์พระพุทธรูป ระวังให้ดีเถอะจะมีปน *ที่องค์พระพุทธรูป* *อุตสาห์เอาผ้าไปห่มให้พระพุทธรูป ห่มทำไม* คิดดูซิ. พระพุทธรูป ก็เป็นอิฐเป็นปูน แล้วก็เอาผ้าไปห่มให้พระพุทธรูป ให้ปลวกมันกิน นี่ ห่มทำไม? คิดว่าพระพุทธรูเจ้าจะหนาว ถ้าอย่างนี้มันเป็นลัทธิวิญญาน อย่างไสยศาสตร์. ระวังให้ดี ที่พระพุทธรูปนั้นมันมีไสยศาสตร์เข้าไป เสียแล้ว. *บางทีก็เอาของถวายพระพุทธรูปอย่างเหมือนของเช่นผี,* เหมือนของเช่นสรวง ที่พระพุทธรูป, บางทีก็ทำอย่างพระพุทธรูปเป็น วิญญานเป็นผีเป็นอะไรอย่างนี้ก็มี. ที่วัดตระพังจิกสวนโมกข์เก่า เขา ไปขอลูกกันที่นั่น, ที่พระพุทธรูปองค์นั้น เขาไปขอลูกกัน แล้วบางคน ที่เป็นลูกของพระพุทธรูปองค์นั้นเขาก็มีนะ เพิ่งตายไปอย่าออกชื่อ

ดีกว่า ไปขอลูกจากพระพุทธรูปองค์นั้นแล้วก็ได้มา. นั่นที่พระพุทธรูปกลายเป็นเรื่องไสยศาสตร์ไปที่องค์พระพุทธรูปเสียแล้วก็มีนี่, เรียกว่าไม่ปนอย่างไรเล่า. เรื่องนี้เป็นเรื่องจริง แต่อย่าออกชื่อเขาเลยว่ามันเป็น *ใครที่เป็นลูกพระพุทธรูปที่วัดสวนโมกข์แก่น่ะมันมี.*

ฉะนั้นเราดูและให้รู้ไว้ เหลียวดูให้รู้ไว้ ให้รู้ว่าอะไรเป็นพุทธอะไรเป็นไสย อะไรปน, แล้วก็ตั้งพิธีแยกชำระสะสางกันเท่าที่จะทำได้, คือเพียงแต่เราเลิก เราละทิ้งเสีย มันก็หมดไป. เราเอาไว้แต่ที่มันถูกที่มันจริง ที่เป็นพุทธะ, ที่เป็นไสยศาสตร์ก็ไม่รู้ไม่ชี้ มันเลิกไปเอง มันหายไปเอง. อย่าไปทำซุ่มๆ หัวดๆ ง่ายๆ ปล่อยตามซุ่มๆ ทำซุ่มๆ : เพื่อนทำเราก็ทำ, เพื่อนทำเราก็ทำ อย่างนี้เอาผ้าไปห่มจอมปลวก มันยังมีเหตุผลว่าเอาไปห่มพระพุทธรูป เพราะว่ามันมีความหมายคนละอย่าง, แล้วเอาผ้าไปห่มพระธาตุหรือพระพุทธรูปนั้น ถือว่าเป็นเรื่องใหญ่โตนะ, เป็นเรื่องใหญ่โตมหัพสาร ฉลองกันเป็นการใหญ่ ทำกันเป็นอย่างสุดชีวิตจิตใจก็มี, นี่มันไม่ใช่พุทธศาสตร์, มันไม่ใช่พุทธะเลย แต่ทำกันเป็นการใหญ่ ยิ่งกว่าเรื่องที่เป็นพุทธะเสียอีก. ฉะนั้นเรียกว่าไสยศาสตร์นี้ ก็ยังมีกำลังมากมายอยู่เสมอ. เราควรจะรู้ไว้ อย่าให้ครอบงำเราได้, รู้ไว้ เพื่ออย่าให้มันมาครอบงำเราได้, ให้เรามั่นคงเป็นพุทธอยู่ อยู่ให้เป็นพุทธมากขึ้น.

มีวิธีแยกตัว

ออกจากไสยศาสตร์.

ทีนี้จะทำอย่างไรที่เราจะแยกตัวเองออกจากไสยศาสตร์ จะต่อต้านต่อสู้กับไสยศาสตร์. อยากจะเอ่ยถึงเรื่องหนึ่ง ที่อาจจะเป็นตัวอย่างอุทาหรณ์ได้ดีว่า : **เมื่อพระโมคคัลลีบุตรติสสเถระ โดยการอุปถัมภ์ของพระเจ้าอโศกมหาราช** ส่งพระเถระพระอรหันต์ชื่อโสณะอุตตระ มาเผยแผ่พุทธศาสนาที่สุวรรณภูมิ คือบ้านเรานี่. สุวรรณภูมิคือแผ่นดินทองแหลมทองบ้านเรา พระเถระมาเผยแผ่พระศาสนาที่สุวรรณภูมินี้ ต้องมา เรียกว่าทำสงคราม ต่อสู้ปราบปรามพวกยักษ์พวก raksas พวกปีศาจ, พวกร้ายๆ ทั้งนั้น พวกผีพวกปีศาจร้ายๆ ทั้งนั้นแหละ จนพวกปีศาจเหล่านั้นตายไปหมด แพ้ไปหมด, จึงเผยแผ่พุทธศาสนาลงในแผ่นดินสุวรรณภูมินี้ได้. หมายความว่า ในแผ่นดินสุวรรณภูมินี้มันมีการถือลัทธิอย่างนี้อยู่อย่างเหนียวแน่น, ไม่ยอมรับเอาลัทธิพุทธศาสนามาให้ใหม่, ไม่ยอมรับ ต่อสู้. นี่พระเถระสององค์นี้ ก็คงจะเก่งมากละ จึงปราบยักษ์ปราบมารปราบผีปีศาจ raksas ะไรหมด ทำให้ประชาชนแผ่นดินสุวรรณภูมินี้ รับนับถือพุทธศาสนา. แล้วข้อความในนั้นยังเขียนไว้ว่า ท่านใช้พรหมชาลสูตรเป็นเครื่องมือ.

พรหมชาลสูตร บางคนคงไม่รู้ว่าอะไร? **พรหมชาลสูตรคือ** **เรื่องลัทธิมิจฉาทิฎฐิ ๖๒ ลัทธิ.** ท่านเอาพระสูตรเรื่องมิจฉาทิฎฐิ ๖๒

ลัทธิ มาปราบยักษ์ปราบมารปราบอะไร หมายความว่า เาามาแสดง ให้เห็น จนเห็นว่ามันเป็นเรื่องผิด นั่นแหละ จนประชาชนเห็นว่าเป็น เรื่องผิด ทั้ง ๖๒ ลัทธินี้ ก็เลยเลิก เปลี่ยนมานับถือพุทธศาสนาได้. ฉะนั้นเขาเอาเรื่องที่สูงที่สุด ที่ลึกซึ้ง ที่ศึกษายากที่สุด, พรหมชาลสูตร เป็นสูตรที่ศึกษายากที่สุดในพระไตรปิฎก เอามาใช้เป็นเครื่องมือขับไล่ ยักษ์ภูตผีปีศาจรากลึกลงไปจากแผ่นดิน แล้วก็ประดิษฐานพุทธศาสนา ลงไปได้สำเร็จ มาจนบัดนี้.

แต่เดี๋ยวนี้เราก็เห็นได้ว่า มันไม่ราบคาบนี้ มันยังมีไสยศาสตร์ กงกามขึ้นมาอีกอยู่เรื่อย ๆ ไป ถึงแม้จะไม่รุนแรง แม้ว่าแผ่นดินนี้จะ ได้เปลี่ยนมา ได้ชื่อว่าถือพุทธศาสตร์ แต่ไสยศาสตร์มันก็ไม่ได้หายไปไหน, แล้วมันก็ผสมโรงปนเข้าไปในพุทธศาสตร์. เราก็ถือศาสนา พุทธปนไสย ไสยปนพุทธ—พุทธปนไสยกันอยู่เป็นประจำ. ฉะนั้นเรา จะต้องรู้ว่า อะไรจะเป็นเครื่องขจัดไสยศาสตร์ออกไปได้ เช่นเดียวกัน พรหมชาลสูตรทำลายล้างยักษ์มารภูตผีปีศาจออกไปได้ แล้วนับถือ พุทธศาสนากัน.

เข้าใจพุทธศาสตร์ให้ถูกต้อง จะกำจัดไสยศาสตร์ได้.

ทีนี้สิ่งที่ จะกำจัดไสยศาสตร์ออกไปได้ ก็คือพุทธศาสตร์

ที่ถูกต้อง นี่จะพูดให้มันชัดกันตรงๆ ง่ายๆ ก็คือว่า พุทธศาสนาแท้
ตัวพุทธศาสนาแท้. หลักพระพุทธศาสนาแท้ ตัวธรรมะที่เป็นพุทธ-
ศาสนาแท้ ที่พระพุทธเจ้าตรัสรู้แล้วก็เคารพเลย นั่นอะไรรู้ใหม่ล่ะ?
ที่จริงก็พูดมาหลายครั้งหลายหนแล้ว แต่บางคนยังงงอยู่ แสดงว่า
ลืมไป สิ่งที่พระพุทธเจ้าได้ตรัสรู้ แล้วท่านเคารพเลยคืออะไร? ก็คือ
กฎอิทัปปัจจยตาปฏิจสมุปบาท : ความทุกข์เกิดขึ้นอย่างนี้, ความ
ทุกข์ดับลงไปอย่างนี้, ความทุกข์เกิดขึ้นอย่างนี้ดังนี้; นั่นคือกฎปฏิจจ-
สมุปบาทหรืออิทัปปัจจยตา. นี่หัวใจพระพุทธศาสนาแท้ พระพุทธเจ้า
ท่านได้ตรัสรู้แล้วท่านเคารพเลย, เคารพเป็นสิ่งสูงสุดเลย, นั่นแหละ
มันจะกำจัดไสยศาสตร์ได้.

ถ้ามีความรู้เรื่องอิทัปปัจจยตาแล้ว ไม่มีทางสำหรับไสยศาสตร์.
ถ้าในจิตใจมันเต็มไปด้วยความรู้เรื่องอิทัปปัจจยตาแล้ว มันไม่มีเนื้อที่
สำหรับสำหรับให้ไสยศาสตร์ตั้งอยู่ได้. ฉะนั้นสนใจเรื่องอิทัปปัจจยตา
ปฏิจสมุปบาท อันนี้เข้ามาแล้วก็ไสยศาสตร์มันก็ไปหมดแหละ;
เหมือนกับรอยผงดดีตีตีมดแมลงไปไหนหมดก็ไม่รู้, มันง่ายถึงขนาดนั้น.
ศึกษาเรื่องอิทัปปัจจยตา ให้มันแจ่มแจ้ง ประจักษ์อยู่ในจิตใจของเรา
พุทธศาสตร์จะทำหน้าที่เต็มที แล้วไสยศาสตร์จะถอยหนีไปไหนไม่รู้
โดยไม่ต้องไปยุ่งยากลำบาก, เพียงแต่ทำให้ธรรมะเรื่องอิทัปปัจจยตา
เกิดขึ้นในจิตใจเท่านั้น ไม่ต้องไปเตะต่อแยไล่ตี ไสยศาสตร์มันหาย

ไปเอง มันหนีไปเองหายไปเอง.

ฉะนั้น ขวนกันศึกษาเรื่องอิทัปปัจจยตาให้แจ่มแจ้งยิ่งขึ้นไป
ทุกปีๆ, อย่าได้งมงาย : เพราะมีสิ่งนี้สิ่งนี้เป็นปัจจัย สิ่งนี้สิ่งนี้จึงเกิด
ขึ้น, เพราะมีสิ่งนี้สิ่งนี้เป็นปัจจัย สิ่งนี้สิ่งนี้จึงเกิดขึ้น; *เพราะว่ามี ความ
โง่เป็นปัจจัย โสยศาสตร์จึงเกิดขึ้น* ให้รู้อย่างนั้นซิ, *เพราะว่ามี
อวิชชาเป็นตัวหนาในจิตใจของเรา โสยศาสตร์จึงเข้ามา* รู้อย่างนี้ซิ,
มันก็มีความรู้ที่ถูกต้อง แล้วความรู้ที่ไม่ถูกต้องมันก็หายไปเอง.

พระธรรมสูงสุดเหมือนกับพระเจ้าสูงสุด คืออิทัปปัจจยตา
เอามาซิ แล้วภุตผีปีศาจทั้งหลายจะไปหมด จะหนีหมด จะไม่มีรอ
หน้าเลย, โสยศาสตร์จะหนีไปหมด. นี้ไปสวดภาณยักษ์ ที่จะทำให้
บ้านเมืองเป็นสุข, ไปสรรเสริญยักษ์ ไปเช้อเจิญยักษ์ ไปสวดภาณยักษ์
แล้วก็ไปสวดอิทัปปัจจยตาปฏิจสมุปปาตที่มันน่าฟัง, แล้วก็น่าหัว
ที่ว่า *ใบตาลที่เขาให้เขียนกันนะ—สพฺพทา ยุกฺขา ปิสาเจว —จะวิ่งหนี
ไปด้วยอำนาจของพระธรรม.* ใบตาลนั้นเมื่ออาตมาแรกบวชก็เคย
ช่วยเขียนให้เขาแยะ ใบตาลเอามาขุดหัวแล้วก็เขียนที่ใบตาลว่า...
ลืมนเสียแล้วเดี๋ยวนี้ ได้ความว่า ยักษ์ทั้งหลายปีศาจทั้งหลาย จะหนีไป
ด้วยอำนาจของพระธรรม. แต่สวดภาณยักษ์ มันขวางกันสิ้นเชิงเลย,
ไปส่งเสริมยักษ์ ไปรับรองยักษ์ ตระกูลยักษ์เรื่องภาณยักษ์ ทั้งนี้ให้
เขียนข้อความว่า ยักษ์จะหนีไปหมด เพราะอำนาจของพระธรรม.

ไบतालชนิดนั้นเขาเรียกว่าตะบองเพชรนะ, ตะบองเพชร เข้าใจว่า
หลายๆ คนคงเคยเห็นและเคยทำด้วย. แต่อ่าตอนนี้เคยทำเคยเขียน
เยอะเยอะไป เขียนแจกชาวบ้าน เมื่อเขาสวดภาณยักษ์กัน.

ฉะนั้นเราจะต้องเอาอิทัปปัจจยตามาสวดแทนภาณยักษ์,
แล้วก็เขียนอิทัปปัจจยตกลงไปในไบतालแจกกันอีก, ทำพิธีอย่างเดิม
แต่เปลี่ยนบทสวดแล้วก็เปลี่ยนบทจารึกในไบतालนั้นเสีย. นี่ไสยศาสตร์
จะค่อยๆ หายไป พุทธศาสตร์จะเข้ามาแทนที่ อิทัปปัจจยตาเข้ามา
ช่วยกำจัดไสยศาสตร์.

รู้หลักอิทัปปัจจยตา แล้วไสยศาสตร์จะหมดไป.

อิทัปปัจจยตานี้มันมีความหมายหลายอย่าง น่าจะรู้ แต่ไม่
ค่อยสนใจ มันก็ไม่ค่อยจะรู้. ถ้าเราเห็นว่ามันเป็นอิทัปปัจจยตา
เท่านั้น มันก็ไม่มีตัวตนแหละ, มันถอนความคิดความเห็นว่าตัวตน
ตัวกู-ของกู ตัวตนของตนออกไปเสียได้; นั่นมันจะเป็นไสยศาสตร์อยู่
ที่ไหนได้ละ, มันถอนตัวตน-อัตตา ของตน-อัตตนิยา ออกไปเสียได้
ไสยศาสตร์ไม่มีที่ตั้งดอก. เพราะมันถึงขนาดไม่มีตัวตน ถึงขนาด
เป็นอนิจจัง ทุกขัง อนัตตา แล้วไสยศาสตร์มันจะอยู่ที่ตรงไหนละ.
ฉะนั้นเมื่ออิทัปปัจจยตาเข้ามาแล้วไสยศาสตร์มันก็จะหมดไป, แล้วถ้า

ว่าเห็นอิทัปปัจจยดานั้นนะ มันไม่มีสัตว์ ไม่มีบุคคล มันไม่มีกรรม มัน
พันกรรม มันเหนือกรรม. ที่ว่าไปตามกรรม ไปตามกรรมนี้, *ที่คำสอน*
ว่าไปตามกรรมนี้ มันก็ยังมีส่วนเป็นไสยศาสตร์ เป็นของมีตัวตน.
ฝ่ายอื่นนอกจากพุทธศาสนาเขาก็สอนเรื่องกรรมทำนองนี้ ว่ามีตัวตน
—ตัวตนแท้ๆ เลย เวียนว่ายตายเกิด—เวียนว่ายตายเกิด ตัวตนแท้ๆ
นั้นนะไม่ใช่พุทธศาสนา. ถ้าพุทธศาสนาต้องไม่มีตัวตน, ไม่ต้องมี
ตัวตน, มีแต่จิตที่โง่หรือฉลาดกับร่างกาย ที่ว่ามันอาศัยกันอยู่ มัน
ไม่ต้องมีตัวตน.

ถ้ารู้เรื่องอิทัปปัจจยดา มันก็หมดตัวหมดตน หมดความยึดถือ
ว่าตัวว่าตน ไสยศาสตร์มันก็เกลี้ยงไม่มีเหลือ เพราะมันไม่มีตัวตน
ไม่มีของตน. พอรู้เรื่องอิทัปปัจจยดาแล้วก็อยู่เหนือกรรม. เหนือ
กรรมคือกรรมที่สิ้นกรรม กรรมที่ทำให้หมดตัวตน กรรมเก่าก็สิ้นไป
กรรมใหม่ก็ไม่มี เพราะมันไม่มีตัวตน. นี่ไสยศาสตร์มันถูกถอนราก
ถอนโคนไม่มีเหลือ เพราะธรรมะที่ชื่อว่าอิทัปปัจจยดา. เดียวนี้ไม่มี
กิเลสแล้ว เพราะว่ารู้จักควบคุมกระแสแห่งปฏิจสมุทบาทแล้ว. กิเลส
มันเกิดขึ้นในกระแสแห่งปฏิจสมุทบาทฝ่ายเกิด ฝ่ายผิด ฝ่ายโง่ ฝ่าย
อวิชชา. พอเรากำจัดอวิชชาควบคุมกระแสปฏิจสมุทบาทฝ่ายโง่
ได้แล้ว มันไม่เกิดกิเลสได้, ไม่เกิดโลภะ โทสะ โมหะได้ ไสยศาสตร์
ก็ไม่มีที่นอน, ไสยศาสตร์จะไม่มีที่อาศัยอยู่ในจิตใจ ที่ไม่มีโลภะ โทสะ

โมหะ, เดียวนี้เราก็มีสิ่งสูงสุดพระเจ้าสูงสุดคืออิทัปปัจจยตา อยู่ในจิตใจ ไสยศาสตร์เข้ามาไม่ได้; เช่นเดียวกับรอยดิดิถีไว้แล้วมดแมลงไม่เข้ามา, มันไม่ยากหรือลำบากอะไรนัก แต่ว่าทำให้มันถูกวิธีก็แล้วกัน.

ต้องมีการศึกษาถูกต้อง มีปัญญา กล่าวหา จึงจะเปลี่ยนไสยเป็นพุทธได้.

ที่นี้จะพูดถึงสิ่งที่มันเกี่ยวเนื่องกัน คือการศึกษาที่ไม่สมบูรณ์. การศึกษาที่ไม่สมบูรณ์ไม่ถูกต้อง คือเป็นการศึกษาเพียงหากินเลี้ยงปากเลี้ยงท้อง รู้หนังสือ รู้วิชาชีพเลี้ยงปากเลี้ยงท้อง; การศึกษาในโลกมีเพียงเท่านั้น ไม่รู้เรื่องจิตใจ ไม่รู้เรื่องกิเลส ไม่รู้เรื่องวิภูฏสงสาร นิพพานอะไรเลย, นี้เรียกว่าการศึกษาไม่สมบูรณ์. เมื่อการศึกษาไม่สมบูรณ์ มันก็เว้นที่ว่างไว้ให้ไสยศาสตร์เข้ามายึดครอง; ฉะนั้นเราจัดให้มีการศึกษาสมบูรณ์กันเสียเถิด; ถ้ารัฐบาลเขายังไม่จัด เราจัดชช, ถ้ารัฐบาลเขายังไม่จัดการศึกษาที่สมบูรณ์ พวกเรานี่จัด.

เหมือนเด็กนักเรียนทั้งหลายที่เข้ามาที่สวนโมกข์นี้ อาตมาถือว่า เขามาหาการศึกษาที่ยังขาดอยู่ เขามีแต่การศึกษาหมาทางด้วน มันยังขาดอยู่ เขาก็มาหาการศึกษาที่สมบูรณ์ ให้รู้ว่า มันจะต้องเป็นมนุษย์กันอย่างไร, เป็นคนกันอย่างไร นั่นนะการศึกษาที่สมบูรณ์.

เพราะการศึกษาไม่สมบูรณ์ มันก็เปิดเนื้อที่ไว้ให้ไสยศาสตร์; ฉะนั้น หากการศึกษาที่สมบูรณ์เสีย มันก็ไม่มีเนื้อที่สำหรับไสยศาสตร์ เราก็เป็นมนุษย์กันถูกต้อง, เป็นมนุษย์ที่ดีขึ้นๆ จนเป็นพระอริยเจ้า. นี่ ไสยศาสตร์ไม่มีแล้วมันดีอย่างนี้.

ในขั้นสุดท้าย ก็ต้องขอร้องให้มีความกล้าหาญ. เดียวนี้ยัง ขี้ขลาดไม่กล้าแตะต้องไสยศาสตร์, กลัวผีกลัวสางกลัวเทวดากลัว พ้อตากลัวอะไรก็ไม่รู้ ไม่กล้าแตะต้อง, สู้เด็กๆ บางคนก็ไม่ได้ ไม่มีใครกล้าทำให้ผิดเรื่องไสยศาสตร์.

เฮ้, ไหนๆ เล่าเรื่อง ก็ถือโอกาสเล่าเรื่องที่มีนัยค่อนข้างจะ โสภโศก ว่าเมื่อเขาจะทำถนนพัทลุงไปตรง ถนนเขาพับผ้ายืดยาว นั้นแหละ พระยารัษฎานุประดิษฐ์เป็นเทศาฯ อยู่. ที่นี้คนเขาไปทำ ถนนกันมาก มีอำนาจเกณฑ์ไป, แล้วพอถึงจอมปลวกมันไม่ขุด พอถึง จอมปลวกใหญ่มันไม่ขุดมันบอกว่ามันกลัว มันจะตาย, คล้ายๆ มัน จะหลีกเลียงหรือจะอะไรก็ไม่รู้. พระยารัษฎาฯ ก็ว่าเฮ้, กูเอง—กูเอง ขึ้นไปเหยี่ยวใส่เลย เฮ้ มึงขุด—มึงขุด กูเหยี่ยวใส่แล้ว ไข่ผีสางอะไรของ มึงไม่มีแล้ว. อย่างนี้มันแก้กันได้ด้วยความกล้าหาญ, ด้วยความกล้าหาญ. เดียวนี้มันไม่มีความกล้าหาญพอที่จะไม่ปฏิบัติอย่างนั้นนี่.

เมื่อก่อนที่อาตมามานี่ใหม่ๆ ที่ตรงโน้นที่เลยจะขึ้นไปบนเขา นั้น มีปลวกอยู่ปลวกหนึ่ง เต็มไปด้วยไม้ชิ้นเล็ก ๆ สุมลงไปบนปลวก,

สุ่มลงไปบนปลวก. อาตมาถามว่านี่มันอะไรกัน เขาบอกว่ามันเป็น ยายปลวก ใครมาต้องหักไม้อันหนึ่งใส่สุ่มลงไปนะยังอยู่, เดี่ยวนี้ จะยังอยู่หรือไม่ก็ไม่ทราบ. แต่เมื่ออาตมามานี้ยังอยู่ จอมปลวกนั้นยัง อยู่; ถ้าไม่ทำอย่างนั้นเขาว่าจะเคราะห์ร้าย จะเจ็บจะไข้จะเป็นจะตาย อะไรก็ไม่รู้. ปลวกเลยได้รับชิ้นไม้ที่ไปสุ่มๆ กันเข้ากินสบายไปเลย. เป็นความโง่ของคนของประชาชน ปลวกมันก็ได้กินอาหารสบาย ไปเลย, มีเท่านั้นแหละ ผลมันมีเท่านั้นแหละ. เดี่ยวนี้มันยังจะมีอยู่ อย่างนี้ มันจะไม่ไหวระมิง. แล้วยังมีเรื่องตลกที่คนพวกนั้นมันบอก อีกว่า บางทีก็มีคนตัดผมให้แม่ยาย เอาไฟสุ่มเข้าไปไหม้เผาเลย. นี่ ก็ยังมีนะ, มันกล้าหาญนะ คนนั้นมันน่าจะเอามาเป็นตัวอย่างที่ พิจารณาว่ามันกล้าหาญ. เดี่ยวนี้คนกล้าหาญอย่างนั้นจะมีอยู่สักกี่คน; ถ้ามันมีคนกล้าหาญอย่างนั้น ปลวกนั้นมันจะไม่มีไม้ nib ด้วยพันอัน หมื่นอันสุ่มอยู่ได้ดอก ถ้าขึ้นๆ สักคืบหนึ่งเล็ก ๆ เท่านั้นว้อยนี้ มันมี คนที่กล้าหาญพอที่จุดไฟสุ่มให้แม่ยาย.

เดี๋ยวนี้ก็เหมือนกันแหละ ถ้าว่าเรามันมีความกล้าหาญสักหน่อย แล้วมีศรัทธาในพระพุทธศาสนาจริงสักหน่อย โสยศาสตร์จะหมดไป. เดี่ยวนี้เราจะมีชีฆลาด, ไม่กล้าเว้นที่ควรเว้น, ไม่กล้าทำที่ควรทำ, มันชีฆลาด. ฉะนั้นจะแก้ปัญหาเรื่องนี้ได้ ขึ้นสุดท้ายก็คือ มีความ กล้าหาญ อย่างชีฆลาดเหมือนที่แล้วมา. พอจะลงบันไดเรือนจึงจกตก

ช่างหัวมัน; นั่นต้องกล้าหาญขนาดนั้น. อย่าไปกลัว จิ้งจกตกแล้วก็ไม่กล้าไปไม่กล้าทำ หรือว่ามีอีกเยอะแยะไปหมดแหละ ที่ว่าเขาลาดแล้วเขาจะต้องทำอะไรๆ ต้องมีการศึกษาที่ถูกต้อง แล้วมีปัญหาแล้วมีความกล้าหาญ จึงจะเปลี่ยนความเชื่อที่มลายเสียได้, เปลี่ยนจากไสยศาสตร์มาเป็นพุทธศาสตร์ได้.

เจริญจิตตภาวนาให้ถูก จะละไสยศาสตร์ได้.

นี่ชีวิตที่เราจะทำจิตของเราให้เจริญจิตตภาวนา จะทำจิตของเราให้เจริญจนละไสยศาสตร์เสียได้ คืออย่างนี้: คือ ข้อที่หนึ่ง มีความกล้าหาญ มีศรัทธากันขึ้นมา ลุกขึ้นมาแล้วก็มีการศึกษาที่ถูกต้องและเพียงพอ, แล้วก็ยึดหลักพระเจ้าอิทัปปัจจยตาว่าเป็นพระเจ้าเหนือสิ่งใดหมด; จะเป็นผีสังเทวดาพระเจ้าพวกไหนก็ตาม, ไม่มีพระเจ้าไหนเหนือกว่าพระเจ้าอิทัปปัจจยตา. เราก็เชิญพระเจ้าอิทัปปัจจยตาลงมาไล่ผีสังเทวดาเหล่านั้นออกไป ก็เหลือแต่ธรรมะเป็นหัวใจขอพระพุทธศาสนา ที่พระพุทธเจ้าเองก็ทรงเคารพ. ว่านี่ที่เคารพพระพุทธเจ้าทุกองค์ในอดีตอนาคตปัจจุบัน ล้วนแต่เคารพธรรมะที่พระองค์ได้ตรัสรู้ คือเรื่องอิทัปปัจจยตา.

นี่วิธีที่จะเปลี่ยนไสยศาสตร์ให้เป็นพุทธศาสตร์ ขอให้กล้าหาญ

กันเป็นเบื้องต้น, แล้วก็ศีรัทธามีปัญญา แล้วก็ศึกษาให้มันถูกต้อง
ในเรื่องของธรรมะยิ่ง ๆ ขึ้นไป จนกระทั่งพระเจ้าอิทัปปัจจยตมาอยู่
กับเรา, จนกระทั่งพระเจ้าอิทัปปัจจยตมาอยู่กับเรา เาามาแขวนคอไว้.

พระเครื่องที่แขวน ๆ กันไว้นั้น มันไปเป็นฝ่ายไสยศาสตร์ไป
เสียแล้ว, พระเครื่องที่เขาเอามาแขวนคอกันไว้นั้น มันไปเข้าฝ่าย
ไสยศาสตร์ไปเสียแล้ว. เขาพระเจ้าอิทัปปัจจยตมาแขวนที่คอชิตี. ทำไม
ว่าพระเครื่องที่เขาแขวน ๆ คอกันอยู่นั้นเป็นไสยศาสตร์ไปเสียแล้ว?
เพราะเขานับถืออย่างสังคตศีลธิธิ ไม่มีเหตุผล, บนบานอ้อนวอน
เอาสิ่งอื่นนอกจากตัวมาเป็นที่พึ่ง ยกแก้วเหล้าข้ามหัวทุกวัน ๆ มันจะ
สังคตศีลธิธิไปได้อย่างไร. **จะต้องมีพระเจ้าอิทัปปัจจยตมา** มาประดับ
ประคองขนานบแวดล้อมจิตใจของเราอยู่เสมอ, แล้วจะมีการกระทำที่
ถูกต้อง ตามหลักพุทธศาสนา.

ทีนี้เพื่อจะให้ง่ายขึ้น เพื่อจะทำอย่างที่ว่านี้ได้ง่ายขึ้น ก็จะขอ
พูดอีกตอนหนึ่งว่า **ความต้องการโดยสัญชาตญาณของมนุษย์, ความ
ต้องการโดยสัญชาตญาณของมนุษย์** ที่มันเกี่ยวกับไสยศาสตร์ ที่มัน
ส่งเสริมไสยศาสตร์. **ความรู้ตามธรรมชาติของสัญชาตญาณของมนุษย์**
มันส่งเสริมไสยศาสตร์ เราจะต้องรู้ **จะต้องเปลี่ยนแปลงกันบ้าง.**

มนุษย์ที่มีชีวิต สัตว์ที่มีชีวิตนี้ คนมีชีวิต มันต้องการอะไรบ้าง
เคยคิดหรือเปล่า? คนหรือสัตว์ที่มีชีวิต มันต้องการอะไรบ้าง เคยคิด

หรือเปล่า? ถ้ารู้ เห็นแล้วก็มันเข้าใจได้ง่ายว่า ทำไมไสยศาสตร์มันจึง
รุ่งเรือง ข้อแรกก็คือความปลอดภัย, ความปลอดภัย สิ่งที่มีชีวิต
คนก็ดีสัตว์ก็ดี, ข้อแรกโดยพื้นฐานมันต้องการความปลอดภัย ไม่ตาย
ไม่เป็นอันตราย มันต้องการความปลอดภัยทั้งนั้นแหละ; พอเขาเสนอ
ไสยศาสตร์ในฐานะที่ว่า เอ้า ทำอย่างนี้ บริกรรมอย่างนี้ สวดมนต์
อย่างนี้ อะไอย่างนี้แล้วจะปลอดภัย จะมีสวัสดิมงคล คนก็รับเอา
ทันทีซี มันง่ายกว่าวิธีของพุทธศาสตร์ ที่ว่าจะต้องประพฤติชอบ
ประพฤติดีทางกายวาจาใจ จึงจะปลอดภัย. ที่นี้ก็คนหนึ่งบอกว่า แก
สวดคาถานี้สี่ สองสามคำสวดแล้วจะปลอดภัย นะมะพะทะ มะอืออะ-
อุอะ อะไรก็ตามเถอะ ว่าเท่านั้นแล้วปลอดภัยๆ. ที่กรุงเทพฯ มาก
ที่สุดเลย ที่ถือคาถาอย่างนี้ แล้วก็ว่าปลอดภัย, บ้านเราค่อยยังชั่ว.
มนุษย์ก็ต้องการความปลอดภัย พอใครมาเสนอวิธีปลอดภัยที่
ศักดิ์สิทธิ์ ที่ไม่ให้ถาม ไม่ให้ซัก ไม่ให้อธิบายอะไร, ไม่ยอมให้ซักถาม
ให้ว่าทำเดี่ยวแหละ ก็รับเอา เพราะอยากจะปลอดภัย โดยวิธีง่ายๆ
อย่างนี้ ก็รับเอาวิธีไสยศาสตร์ไป.

ที่นี้ ข้อที่สอง คนนี้มันก็ต้องการปัจจัยสี่นะ, ปัจจัยสี่เหมือน
ที่พูดไว้ในเรื่องของพระ : คนต้องการอาหาร ต้องการเครื่องนุ่งห่ม
ต้องการที่อยู่อาศัย ต้องการยารักษาโรค มันต้องการอย่างยิ่ง :

เช่น ต้องการข้าวกิน มันต้องการจะมีข้าวกิน อย่างนี้. พอใคร

มาบอกว่า อ้าว ว่าคาถาอย่างนี้ ทำพิธีอย่างนี้ ที่เหลืออยู่เป็นพิธีเกี่ยวกับรวงข้าว นั่นแหละ แก่ทำสิแกจะได้ข้าวมาก, จะไม่มีอะไรมาเบียดเบียนข้าว จะได้มาก, ก็เอาทันทีเลย. แล้วในพิธีไสยศาสตร์ต่างๆ ที่เกี่ยวกับเรื่องรวงข้าว ทำนาดำนาอะไรนา ทุกอย่างละ มันก็รับเอาได้ง่าย. นั่นแหละระวังให้ดี ถ้าว่าไปรับเอาว่า เพียงแต่สวดคาถาหรือทำพิธีอย่างนี้แล้วไม่เป็นไร; แล้วลองไม่ทำอะไรเถอะ ปูกินหมดแหละ. มันต้องรู้ว่า มันต้องทำอะไรชนิดที่ว่า มันจะไม่เสียหายด้วย, แล้วมันจะต้องขยันบังคับน้ำหล่อเลี้ยงข้าวให้ดี อะไรให้ดีด้วย. แต่ถ้าเขาบอกว่า อย่างนี้ดีสิ่งชนิดเดียว ลงทุนกันชนิดเดียว พักเดียว ทำบัตพลี บวงสรวงกันชนิดเดียว แล้วข้าวก็งาม ข้าวก็ได้มาก มันก็เอาสิ เพราะว่ามันง่าย มันสะดวก มันลงทุนน้อย แล้วเราก็ต้องการข้าวอยู่ด้วย.

เครื่องนุ่งห่ม ก็เหมือนกันแหละ ให้ทำอย่างนั้น ให้ทำอย่างนี้ ให้เสกคาถาหรือให้เขียนให้วาด. **เรื่องบ้านเรื่องเรือน** ก็ทำพิธีกันไป ตามแบบไสยศาสตร์, เรากลัวนี่ เราก็ต้องทำทุกอย่างตามแบบไสยศาสตร์. **เรื่องหยุดยารักษาโรค**ก็เหมือนกันแหละ ไม่สามารถจะทำตามแบบวิทยาศาสตร์ เพราะเราไม่รู้ และเพราะความกลัวมันมากเกินไป รีบด่วนเกินไป มันก็ยอมทำแบบไสยศาสตร์, ฉะนั้นการรักษาโรคแบบไสยศาสตร์มันก็มีมาก.

การแสวงหาปัจจัยสี่จึงเข้าไปเกี่ยวข้องกับไสยศาสตร์เสีย

เต็มตัว, ที่จะเป็นไปอย่างถูกต้องตามแบบพุทธศาสตร์นั้นมันก็น้อยลงๆ จนกว่าจะมีการศึกษาที่ถูกต้องและเปลี่ยนแปลง. แต่เรื่องนั้นะขอให้พิจารณากันเองด้วยว่า ถ้ามันมีประโยชน์แก่เด็กๆ บ้าง ก็เก็บไว้ให้เด็กๆ ก็แล้วกัน.

อาตมาเขียนลงไปโดยไม่กลัวใครตำว่า โสยศาสตร์ยังจำเป็นสำหรับคนปัญญาอ่อน; เมื่อในโลกนี้มันยังมีคนปัญญาอ่อนอยู่มาก ก็เก็บไว้อย่าเล็ก อย่าเพ้อเล็ก เรายังอ่อนแอ. ปัญญาอ่อนคืออ่อนแอ เราไม่กล้าเผชิญหน้ากับสิ่งที่น่ากลัว ที่เขาวัว้อย่างน่ากลัว เข้าใจไม่ได้, นั่นแหละปัจจัยของโสยศาสตร์ เรียกว่าที่มัน ป้อมค้ำของโสยศาสตร์ มันมีอยู่อย่างมั่นคง คือความไม่รู้ของเราและความกลัวของเรา.

ที่นี้ ข้อที่สาม สิ่งถัดไปก็คือว่า ทุกคนต้องการอำนาจที่เหนือผู้อื่น มันอยากเหนือผู้อื่นทั้งนั้นแหละ. นี่ก็เป็นความรู้สึกอย่างสัญชาตญาณ หมู หมา กา ไก่ ตัวไหนก็ตาม มันอยากเก่งเหนือตัวอื่นทั้งนั้นแหละ มันจะยกตัวข่มตัวอื่นทั้งนั้นแหละ. อาตมาเลี้ยงไก่เลี้ยงสุนัขเลี้ยงแมวมามากเยอะแล้ว เห็นชัดเลย ว่าแต่ละตัวมันอยากจะเหนือตัวอื่นอยากจะข่มตัวอื่น, มันเป็นสัญชาตญาณ. ฉะนั้นคนนี่มันเหมือนกันละ มันอยากจะเหนือผู้อื่น พอเขามาบอกว่าถือคานี้สิ จะเหนือใครหมดชนะใครหมดเลย, คือคานี้สอง—สามคำสิ คนก็รับเอาไป. เราจะ

เก่งกว่าผู้อื่นจะเหนือกว่าผู้อื่น. มีตบะมีเดชมีอะไรก็ไม่ทราบ, ที่ว่า มันถือคาถานี้เท่านั้นแหละ แล้วมันจะเหนือผู้อื่น. เพราะฉะนั้น ไสยศาสตร์มันก็เต็มไปหมด ที่จะมีอำนาจเหนือผู้อื่น; อุตส่าห์ทำสมาธิ ทำอะไรต่างๆ นานา เพื่อจะมีตบะเดชะอยู่เหนือผู้อื่น, ไสยศาสตร์ เป็นอย่างนั้น.

ที่นี้อีกทางหนึ่ง **ข้อที่สี่** มันตรงกันข้าม ทุกคนอยากจะทำให้คนอื่นเขารัก, โดยเฉพาะคนที่เรารักเขา เราก็อยากจะทำให้เขารักเรา. ทุกคนอยากที่จะให้คนอื่นรัก **พอมีคนมาเสนอคาถา** อีกแหละ เสนอคาถา มันก็เลยรับเอาทันที, เรื่องเสน่ห์เรื่องเมตตามหานิยม เรื่องอะไรต่างๆ นั้น.

เมื่ออาดมาเด็ก ๆ มีเพื่อนเด็กนักเรียนบางคนเขามีสมุดเล่มหนึ่งเขียนคาถาอย่างนี้เต็มไปทั้งนั้น อาตมาก็เอาสิ ชอบสิ; คาถาอย่างนี้มันง่ายดีนี่ มันเป็นคาถาให้ผู้หญิงรักก็มี ให้รวยก็มี ให้เก่งก็มี ก็คัดลอกไป แล้วเอาไปอวดโยมที่บ้าน ถูกไล่เอาไป—เอาไป—เอาไปให้พ้น โยมไล่เอาไปให้พ้นอย่าเอามาที่นี่. นี่เรามันเด็ก ๆ ชอบสิ เพราะทุกข้อละมันมีฝอย บอกผลว่าอย่างดีเลิศ : ภาวนาสามครั่ง คนที่รักก็มา ทุกอย่างทุกข้อ มีทุกอย่าง กันผีก็มี กันอะไรก็มี. นี่เอาตัวเองเป็นประมาณ เห็นได้ว่าความรู้สึกของเราเมื่อเด็ก ๆ ชอบอย่างยิ่ง เชื่ออย่างยิ่ง คัดลอกต่อ ๆ กันไป. เพราะเราอยากจะทำให้คนอื่นรัก แต่เรา

ไม่ปฏิบัติธรรมะให้คนอื่นรัก ซึ่งมันยาก มันลำบาก สู้ว่าคาถาสองสามคำไม่ได้, ว่าคาถาสองสามคำ หรือเสกพลูเสกอะไรตามเรื่อง แล้วเอาไปให้เขากิน ไปอะไร ลงทุนนิดเดียวแล้วก็ได้ประโยชน์มาก.

นี่ ข้อที่ห้า มันเป็นความจริงข้อหนึ่งที่ว่า ไสยศาสตร์ได้เปรียบ เพราะว่ามันเข้ากันได้กับสัญชาตญาณของมนุษย์ ของคนนี่ ที่มันต้องการความปลอดภัย เพราะมันขี้ขลาด, มันต้องการร่ำรวยด้วยปัจจัยสี่, มันต้องการจะมีอำนาจเหนือผู้อื่น, มันอยากจะทำให้ทุกคนรัก, คุณเถอะ ไม่มีอิทัปปัจจัยตาอยู่ที่ตรงไหนเลย, ในสิ่งเหล่านี้ไม่มีอิทัปปัจจัยตาอยู่ที่ตรงไหนเลย, แล้วเราก็ก๊อกันมา ก๊อกันมา แล้วจะเป็นพุทธศาสนาได้อย่างไร.

วันก่อนก็ได้พูดถึงปัญหาเรื่องนี้ เรามีสรณาคมน์ไสยศาสตร์กันเสียมาก ให้พระพุทธรูปเจ้าเป็นผู้วิเศษศักดิ์สิทธิ์คอยช่วยเรา, ให้พระสงฆ์เป็นผู้คอยช่วยเรา; ไม่มีเรื่องช่วยตัวเอง ไม่มีการปฏิบัติธรรมะที่ช่วยตัวเอง. สรณาคมน์มันเขวหมด, มันเป็นสรณาคมน์ไสยศาสตร์. ทีนี้แม้จะมีกว่านั้นก็สรณาคมน์ตามเขาว่า ว่าตามๆ, สรณาคมน์นกแก้ว นกขุนทอง, จนกว่าเมื่อไรจะรัฐธรรมะโดยเฉพาะเรื่องอิทัปปัจจัยตานี้อย่างแท้จริง เมื่อนั้นจึงจะเป็นสรณาคมน์ที่แท้จริงของพุทธบริษัทเรา, นี่มันต้องปรับปรุง.

มีปัญหาปัจจุบัน พุทธศาสตร์เสียเปรียบไสยศาสตร์ เพราะมันไม่ถูกกับสัญชาตญาณเดิมๆ ของคน, ไม่ถูกกับสัญชาตญาณเดิมๆ

ของคน ถ้าฟังไม่ถูกก็ว่า เพราะมันไม่ถูกกับความโง่เดิมๆ ของคน, พุทธศาสตร์มันไม่ถูกกับความโง่เดิมๆ ของคน มันก็เสียเปรียบ ไสยศาสตร์. ไสยศาสตร์มันก็รุ่งเรืองซี ก็ขึ้นหน้าซี เพราะมันถูกกับความโง่เดิมๆ ของคน, ถ้าเราไม่เปลี่ยนแปลงความโง่เดิมๆ เสีย มันก็ยังต้องบูชาไสยศาสตร์กันต่อไป.

มันน่าสงสัยอยู่ว่า ถ้าพลเมืองทั้งหมดบูชาไสยศาสตร์นี้ มันจะสร้างความเจริญให้แก่ประเทศชาติได้หรือไม่? ช่วยกันคิดดูกันทุกคนด้วย ถ้าพลเมืองยังบูชาไสยศาสตร์อยู่ทุกคน นี่มันจะทำประเทศชาติให้เจริญได้หรือไม่? อาตมาสงสัยแต่ไม่กล้าพูด, ให้เป็นสิทธิของทุกคนพูดดีกว่า. เราจะสร้างชาติกันได้โดยวิธีใด ถ้ายังบูชาไสยศาสตร์กันอยู่ อย่างที่มีพิธีรีตองเต็มไปหมด. นี่ข้อนี้ไม่ออกชื่อ มันกระทบกระเทือน แต่ว่าเรามีสิทธิที่จะวิพากษ์วิจารณ์, ยิ่งสร้างด้วยไสยศาสตร์ ก็ยิ่งเพิ่มปัญหา.

อาตมาว่า ถ้าเราสร้างอะไรที่เป็นความเจริญสร้างด้วยไสยศาสตร์จะเพิ่มปัญหา; ถ้าเราสร้างด้วยพุทธศาสตร์จะหมดปัญหา. ถ้าเราจะไปสร้างอะไรที่ว่า ความดีความงามความเจริญ สร้างด้วยไสยศาสตร์นี้ มันจะเพิ่มปัญหา; ฉะนั้นเราจะต้องสร้างด้วยพุทธศาสตร์ มันจึงจะลดปัญหา, ถ้าสร้างด้วยไสยศาสตร์มันเพิ่มปัญหา แล้วมันก็จะกระจายออกไปนอกรทาง ขยายตัวออกไปนอกรทาง, แล้วปัญหามันก็จะมากกว่าเก่า. ฉะนั้น ช่วยกันกระทำเถิด บ้านเรือนก็ดี ้วตวา

อารามโบสถ์วิหารก็ดี ให้มันเต็มไปด้วยพุทธศาสตร์, อย่าให้ไสยศาสตร์
เข้ามายึดครอง.

สรุปความว่า เราจะต้องทำจิตตภาวนา คืออบรมจิต ชักนำ
จิต ปรับปรุงจิต เจริญจิตกันเสียใหม่, ทำจิตให้เจริญกันเสียใหม่
ในลักษณะที่ถูกต้อง. เรารู้เรื่องจิตตภาวนาที่ถูกต้อง ตามหลักของ
พุทธศาสนาให้มากขึ้น แล้วเราก็ทำถูกต้อง.

นี่คือปัญหาที่ว่า จิตตภาวนาทำไปในรูปพุทธศาสตร์ก็ได้,
ทำไปในรูปพุทธศาสตร์ก็ได้, ทำไปในรูปไสยศาสตร์ก็ได้, การทำจิตให้
เข้มแข็ง ให้แก่กล้า ให้เจริญนั้น เป็นไสยศาสตร์ก็ได้, เป็นพุทธศาสตร์
ก็ได้ มันแล้วแต่การกระทำ; จึงขอรับรองว่า พวกเราที่เป็นพุทธบริษัท
ด้วยจริงใจนี้ต้องรับผิดชอบในข้อนี้ ช่วยกัน, ช่วยกันอย่าดูตาย
ปรับปรุงตัวเราหรือพุทธศาสนาของเรา บ้านเรือนของเรา อะไรของ
เรานี้ ให้มันมีความถูกต้องตามแบบพุทธศาสนา ก็จะไม่เสียที่ที่เกิด
มาเป็นมนุษย์ และพบพระพุทธรูป เรื่องมันจะจบที่นั่น. ถ้าไม่
เสียที่ที่เกิดมาเป็นมนุษย์ และพบพุทธรูป แล้วเรื่องจบแหละ.
เรื่องจบไม่ต้องพูดกันอีกแล้ว, เรื่องมันจะจบได้ ก็ต้องทำให้เป็นพุทธ-
ศาสนา, อย่าให้ไปบูชาไสยศาสตร์ โดยความเข้าใจผิดว่า เป็นธรรมะ
ในพระพุทธรูป ต่อไปอีกเลย.

*การบรรยายนี้สมควรแก่เวลาแล้ว ขอยุติการบรรยาย ให้
พระคุณเจ้าสวดบทพระธรรมคณาสาขยาย เป็นกำลังใจในการที่จะ*

ก่อกู้ ขำระสะสง มลทินในศาสนา หรือในจิตใจแห่งตนๆ ด้วยกัน
จงทุกๆ คนเทอญ.

 ธรรมะใกล้มือ

 ธรรมะใกล้มือ

ธรรมะเล่มน้อย
English Version

รายชื่อเจ้าภาพ

เผยแพร่ธรรมะใกล้มือ

พฤศจิกายน ๒๕๖๕

๑. กีกก้อง ฤกษ์ลักษณ์นนท์
๒. ณัฐปภัสร รุจน์สุริตา
๓. พชร อัสวสุวรรณกิจ
๔. ไพฑูรย์ นัตถฤทธิ์
๕. รัตติยา สุพัฒน์ศิลป์
๖. วิวัฒน์ ววงค์
๗. วชิร วันสันเทียะ
๘. ศิริรัตน์ จันทร์ประภาพ
๙. สุธีร์ คันธารวงสกุล
๑๐. สุภาพร เพชรดากุล
๑๑. สุรียา วิรุฬห์บัณฑิตกุล
๑๒. อมรรักษ์ต์ ศรีสานติวงศ์

รายชื่อเจ้าภาพ

เผยแพร่ธรรมะใกล้มือ

ร่วมกับต้นกบตรเดือนเกิด

พฤศจิกายน ๒๕๖๕

๑. นิสา เหล็กสูงเนิน
๒. เบญจมาศ ไพโรจน์โรจน์
๓. วิไลพร พูนพินิจ
๔. ชนินทร ธรรมภรณ์พิลาศ
๕. อรินทร์ญา สุภาษา
๖. รชชนก พุทธชยาภูธ
๗. สมลักษณ์ สัจจะรัตนะโชติ
๘. สุขุมจินต์ อภัยรัตน์
๙. อารี รัตตสัมพันธ์

กองทุนเจ้าภาพเผยแผ่ธรรมะใกล้มือ

สมทบการจัดพิมพ์ประจำเดือน

กึ่งละ ๒,๐๐๐ บาท

(หรือตามแต่กำลังทรัพย์)

- เพื่อจัดพิมพ์หนังสือธรรมะใกล้มือ (ต้นทุนเล่มละ ๒๕ บาท) จำนวน ๑,๐๐๐ เล่ม/เดือน
- หนังสือที่ผลิตส่วนหนึ่งจะจัดสรรเป็นธรรมทาน ส่งไปยัง วัด สถานศึกษา และโรงพยาบาล
- เจ้าภาพกรพิมพ์ สามารถรับหนังสือได้ไม่เกิน ๘๐ เล่ม/กึ่ง/เดือน (สามารถรักษาสีทธิการรับหนังสือไว้ใช้ได้ตลอดโครงการ ๑ ปี)
- รายรับจากการจำหน่ายจะนำไปสทบเป็นทุนหมุนเวียนผลิตหนังสือ และดำเนินงานภายในกองทุนของเดือนต่อไป
- การบริจาคสามารถนำไปลดหย่อนภาษีได้
- จัดพิมพ์รายนามเจ้าภาพและผู้สนับสนุนประจำฉบับไว้ในเล่ม
- สอบถามเพิ่มเติมได้ที่สโมสรธรรมทาน
ไลน์ @codhammaspace
โทร. ๐ ๒๙๓๖ ๒๘๐๐ ต่อ ๕๑๐๑

e-Donation

จิตตภาวนาที่กระทำไปผิด ดำเนินไปผิด
ย่อมส่งเสริมไสยศาสตร์ทั้งนั้น

ธรรมะใกล้มือ

